Reino Sepp
Höcholmsgränd. 31.
127 46.

EESTI PÄEVALEHT
ESTNISKA DAGBLADET
7 augustil 1976
LAUPÄEVAL, Nr. 58 (4148)

Esto-reisijad kodus:

Head muljed Sobib Rootsi Estoks 1980?

Charterlennukid rootsi-eestlastega saabusid Arlandasse tagasi reedel, 30. juulil. Hilinemisega, kuna Ameerika poolel oli käimas lennuvälja-personali nn. venitamisstreik. Nii jõudsid lennukid kohale ette nähtud 9.30 asemel kell 11 ja 14.30, mis tekitas vastuvõtjatele loomulikult probleeme, kuna tuli kaua oodata. Kennedy lennuväljal New Yorgis tuli eestlastel lennukis startimisluba streigiabinõude tõttu oodata kolm ja pool tundi. Kui siis lõpuks õhku tõusti, siis läks kõik normaalselt ja libedasti.

Lennuilm oli pealegi hea. Eestlased Rootsist pidasid suvisele Ameerikale hästi vastu ja kõik, välja arvatud üks erand, kes külmetuse tõttu pidi maha jääma, maandusid ühekorraga Rootsis. Üldse oli seekordne suvi kergema kuumusega kui tavaliselt.

Eesti Päevaleht küsitles Esto-76 Rootsi Komitee esimeest ja lennu peakorraldajat Richard Norvelli saabumisel, kes avaldas oma rahulolu nii reisi kui päevade õnnestumise puhul. Ja reisijate hulgas oli võimatu leida kedagi, kes poleks olnud rahul ülimal määral oma muljetekoormaga.

— Eesti Päevadest kui massiürituset jäid eriti head muljed. Tuhanded eestlased iikusid päevad ja ööd Baltimore südames. Imponeeris Esto-76 keskuse Civic Centeri ameerika administratsiooni kapatsiteet — vaatamata tuhandetele teenuste kasutajatele, näit. toitude serveerimisel suurpiidudel, funktsioneeris teenimine kiirelt ja perfektselt. Võimas oli ka suur rongkäik Baltimores. Mis imestama pani selle juures, oli see, et

Järg lk. 7

Esimesed reisijad Arlandas lennukilt väljumas. (Foto Trummer).

Kojusõidule asujad Kennedy lennuväljal N. Yorgis. (Foto Trummer).

Ümberasujad tehakse ka venelasteks!

BONN (EPL) — Baltisakslased j.t. idapool raudeesriiet sündinud isikud, kes viimasel ajal on Bonnis N. Liidu suursaatkonnalt taotlenud sissesõiduviisat, on saanud vastuseks kirja, milles seatakse küsimuse alla nende Lääne-saksa Liiduvabariigi kodakondsus.

Saatkonnal olevat põhjust arvata, üteldakse kirjades, et taotlejad ei ole mitte lääne-saksa, vaid koguni Nõukogude kodanikud nende sünnikoha järele otsustades.

Kirjades viisataotlejaile on nendele tehtud ettepanek kas avaldada soovi Nõukogude passi saamiseks või siis taotleda Nõukogude Liidu kodakondsusest vabastamist. Viimase protseduuri juures tuleb maksta 800 D-marka konsulaarkuludeks ja täita ankeet, kus andmeid küsitakse m.h. inimese sugulaste. sõjaväelise staatuse jne. kohta.

Asja juures on huvitav see, et kirju on saanud inimesed, kes on sündinud piirkondades, mis kuni 1940-nda aastani ei kuulunud üldse N. Liidu külge

Järg lk. 7

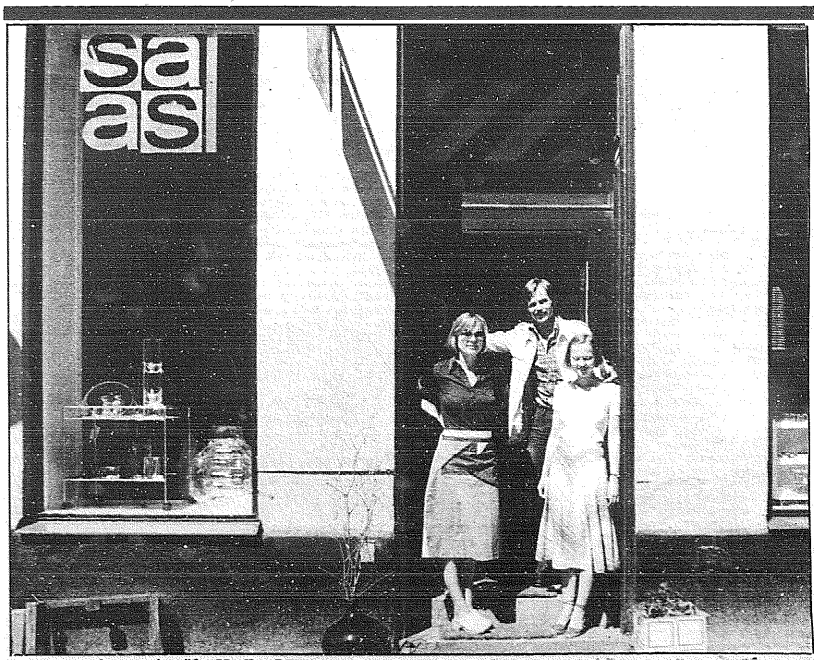

Pia, Harry ha noorim öde Merike Raudsepp disainettevõtte Salas uksel, mis lähemal ajal avatakse üldsusele.

Noorte disainerite ettevõte

Vend ja öde Harry ja Pia Raudsepp, kaks noort sisustuskunstnikku, kes mõnda aega on tegutsenud sisustuskonsulentidena ja sisearhitektidena, avavad lähemal ajal omaenda omapärase disaini-äri.

Või nagu selle ametlik vöörkeelne nimi on "Design boutique Sala" — nüüd peab j kõik ekskluisiivne tulema "boutiquest".

Pia ja Harry hakkavad ühesõnaga hoolitsema kauni sisustuse eest.

Noored tulevad skulptuuriga tegelevast perekonnast (ja muidugi ka eesti algkoolist) ja hakkavad oma "tiibu proovima" Stockholmis Hornsgatani "küürul", Maria kiriku vastas asuvates lokaalides.

Harry ja Pia on saanud kiitust asjatundjatelt ja sisustuse eriajakiri Hem

Järg lk. 7

Välja 300 rbl eest

Moskva kohaldab praegu välismaa viisade andmisel pisut langetatud taksi. Nii peavad eestlased, kel õnnestub viisataotlusele saada jaatavat vastust, maksma 300 rubla möödunud aastase 400 rubla asemel.

Teatavasti äratas hiigelkõrge viisamaks enne Helsingi konverentsi suurt tähelepanu lääne-maailmas ja selle maksu pehmendamine on seega mingi "Helsingi-zhest".

EPL Laupäeval, 7. aug.

Venestuskatse

Nõukogude Liidu poliitikat vägivaldselt alistatud paljude rahvaste kallal iseloomustab eriti püüe neid venestada igal võimalikul viisil. Venestuskatse ulatab teatavasti aga ka väljaspoole N. Liidu enese piire, nagu see hakkas ammugi ilmnema Moskva taktikast nn. topeltkodakondsuse pealesurumisega pagulastele nõnda, et neid ühes välismaise kodakondsusega tembeldati ka nõukogude alamaks.

Sellele variandile on hiljuti lisandunud uus venestuskatse, kohati väga imeliku tagasiulatusega. Uue võtte näitelavaks sai Saksa Liiduvabariik, kus Moskva aktsioon läks käiku juuli keskpaigas. Nagu võis oodata, oli läänesaksa ajakirjanduse reaktsioon Nõukogude uuele võttele teravalt hukkamõistev.

Kommentaarides üteldakse, et veel kuni juuli alguseni tunnustas N. Liidu suursaatkond Bonnis vaieldumatult saksa kodakondsust ja liiduvabariigi passi inimestelt, kes taotlesid turistiviisumit reisiks N. Liitu. Aga varsti tuli pööre, kui viisumi taotlejad hakkasid Nõukogude suursaatkonnast saama kirju, milledes üteldi, et suursaatkonnal olevat "põhjust arvata", et nad olevat mitte sakslased, vaid nõukogude kodanikud, nimelt sünnikoha tõttu.

Ühtlasi tehti neile ettepanek, kas avaldada soovi Nõukogude passi saamiseks või paluda "vabastamist" nõukogude kodakondsusest. Kes selle ettepanekuga nõustusid, pidid "konsulaarkuludeks" tasuma 300 saksa marka ja võisid seepeale täita küsimuslehe. Selles nõutakse aruandmist mitte ainult isiku varanduslikust seisust, vaid ka kõigi sugulaste kohta nii sise- kui välismaal ning isegi sõjaväelisi andmeid — milises armees kunagi teeninud ja kas praegugi on väeteenistusse kuuluv.

Kõige selle arupärimise põhjuseks on iseendast passis märgitud sünnikoht. Puudutatud on peamiselt inimesed piirkondadest, mis 1940. aastani üldse ei kuulunud N. Liitu. Rõhuv enamus neist on oma kodumaalt lahkumud ajal, mil selleks ollid sõltumatud vabariigid Eesti ja Läti seni, kuni Stalin neile vabariikidele kallale tungis ja punaarmee abil N. Liitu kiskus.

Pealegi asustati baltisakslased Saksamaale ümber lepingute põhjal, mis sõlmiti Saksamaa ja Balti vabariikide vahel, mispärast neil polnud midagi ühist Nõukogude jurisdiktsiooniga. Ja teiseks, isegi inimesed, kes Nõukogude võimutsemise algul sakslastena Balti maadelt lahkusid, tegid seda N. Liidu kokkuleppe põhjal ja vastava segakomisjoni heakskiitmisel. Kas tahab Moskva neid kokkuleppeid nüüd täiesti tühistada?

Igatahes on N. Liit teinud sellega algust ja motiive selleks pole raske leida: Kui kõik saksa liidukodanikud, kes praeguse N. Liidu piirides on sündinud, automaatselt on Nõukogude kodanikud, siis võib homme astuda veel ühe sammu — Kesk-Saksamaal sündinuid kuulutada DDR-i kodanikeks, sudeedi sakslasi Tshehhoslovakkia ning Ülem-Sileesias ja Lääne-Preisimaal sündinuid Poola rahvavabariigi kodanikeks. Idablokil kokku oleks siis terve armee oma kodanikest Reini ruumis, kes kuulavad N. Liidu suursaadiku üht või teist ettepanekut Bonnist.

Nõukogude algatus võib tunduda naljana, aga tal on ka oma halb külg. Sest kui ainult üks murdosagi väidetavatest nõukogude kodanikest ennast laseb heidutada — mõteldes sugulussidemetele ja sellega seotud probleemidele — siis oleks Moskval veel üks hoob käes, et õhutada rahutusi Saksa Liiduvabariigis ja võibolla värvata agente oma huvides.

Kuidas on siis võimalik, et kakskümmend aastat pärast Saksa Liiduvabariigi eksisteerimist saab Nõukogude suursaatkond Bonnis saata laiali ringkirju sisuga, nagu algul tähendatud? Kas see on mõni nn. Idalepingute tulemus, mis Willy Brandti seletuse kohaselt pidid märkima uut ajastut Bonni ja Moskva vaheliste suhete arendamises? Bonni väliseministeeriumis kaalutakse nüüd küsimust igakülgselt. Avalikkus vajab igatahes kiiret ja asjalikku selgust.

Neile läänesaksa kommentaaridele võib lisada küsimuse, miks Nõukogude suursaatkond Bonnis vallandas uueviisilise venestuskatse just enne Euroopa julgeolekuja koostöökonverentsi lõppdokumendi allakirjutamise esimese aastapäeva tähistamist? Vastus laseb arvatavasti oodata, aga näib juba nüüd andvat mõista, et Moskva sõnad ja teod lähevad teineteisest endiselt lahku.

A. K.

EESTI PÄEVALEHT
Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor
Toimetus ja taltsu: EESTI MAJAS Stockholmis: Wallingatan 32, I tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuuhutsarvete postgiro 60 59 00-0
Eesti Päevalehi Förlags AB, Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 215:—
Termin (4 kuud) .. kr. 78:—
Kuu ..... kr. 21:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1976

Kohaliku elu

METSAKODU

Vähkide söömine

Kuuvalged õhtud augustis kutsuvad kõiki Metsakodusse traditsioonilisele vähkide söömisele, mis toimub laupäeval, 21. augustil. Juba kl. 14 on saun kõetud, et osavõtjad saaksid nautida hiilisuve viimseid kümblusi Luikede järves.

Vähkidega tutvunemine algab kl. 18. Ööbimisvõimalused kohapeal. Viimne registreerimise tähtpäev on 17. august. Registreerida A. Pundi, tel. 011/16 39 19 kell 7—24.

Metsakodu juhatus ütleb kõigile tere tulemast.

Riigiasutiste revisjoni kaudu on kindlaks tehtud, et USA üks suuremaid unioone, teamster'ite ametiühing ei ole pidanud pensionilõiguslike liikmete nimestikku ja iga päev keskmiselt 1 miljon dollarit laekuvat pensioniraha on paigutatud ebakindlatesse laenudesse.

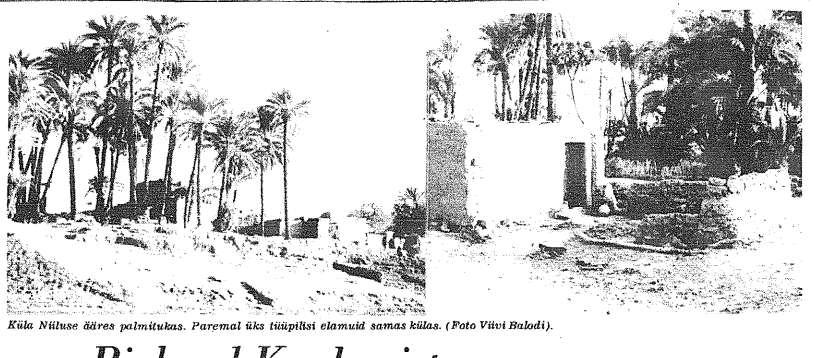

Küla Niiluse ääres palmitukas. Paremal üks tiiupilisi elamuid samas külas. (Foto Viivi Balodi).

Richard Koolmeister:

Küla Niiluse kaldal

Egiptuse ajaloolane Louis Avad, oma ajalootõlgenduses "Foiniiklastest Kissingerini", heidab lääne maailmale ette, et nad on reetnud humanismi, on üles näidanud kahekordset moraali, on araablaste mõistmises lapsekingades, arvavad, et iga mehe nimi on Muhamed ja iga naise nimi Fatimah (Muhamedi tütre nimi järgi) ning peavad kõhutantsu egiptlaste rahvatantsuks.

Kindlasti on tal palju õigust aga ta unustab, et Egiptuse külastajatele, eriti turistidele, on väga piiratud sektor avatud vaatlemiseks ning kohtamine kohalike elanikega minimaalne. Ainult püramiidid, templite varemed ning muuseumid on peamisteks vaatlusobjektideks. Nendele veel lisaks hotellid, klubid, turud ning muidugi ka turistide ärid. Egiptlane kui niisugune ja tema igapäevane elu jääb sellest pildist välja. Eriti on vöörastel raske pääseda maale, et näha fellahide (põlluharijate) elu ja tööd. Ei taheta näidata seda, kuna see tuletab meele piibliaegset maailma. Sellest tuntakse piinlikust. Ja ometigi on just see tohutu suure väärtusega sellele, kes on huvitatud etnograafiast.

Tänapäeva Egiptus on üleasustatud. Iga päev sünnib seal oma kolmtuhat last. Viimastel andmetel sünnib seal kaks last minutis (täpsemalt igal 37,5 sekundil üks laps). Nii oli Egiptuses 1. juunil k.a. 30 miljoni elanikku. Vanasti oli vaaraol muret lisraeli rahvaga, et see sigis. Selle rahvaarvu kasvamise pidurdamiseks koormati neid töödega ning ämmaemandaid kohustati poeglapsi hukkama (2 Mooses 1). Katse ebaõnnestus. Enda vabandamiseks vastasid ämmaemandad: "Heebrealaste naised pole nagu egiptlaste naised, vaid nad on tublimad: enne kui ämmamoor jõuab nende juure, on nad sünnitanud!"

Ka praegu on laste arvu piiramine päevakorras. Koraan ei ole selles takistajaks. Takistuseks peetakse asjaolu, et üldsusel puudub selle probleemi nägemiseks ja mõistmiseks vastavad teadmises. Arvatakse, et koolidega hariduse andmise kaudu suudetakse kord seda probleemi lahendada. Aga see on väga pikaajaline võimalus. Vahepeal kasvab rahvaarv kohutave kiirusega otse astronoomilisele arvudeni.

Paljud on välja rännanud. Väljarännu maadeks on olnud Kanada ja Põhja-Ameerika ning Brasiilia. Väljarändajad on enamasti väikeste perekondadega aktiivne osa. Paljud, vahest üle miljoni, töötavad Araabia ruumis. Aga ka need on oskustöölised, keda Egiptus ise hädasti vajab.

Suureks probleemiks on suured harimatud massid ja fellahid oma lasterikaste perekondadega. Probleemi on püütud korduvalt lahendada m.h. katsetati seda usjatult 1958 Egiptuse ja Süüria ühinemisel. Ka Liibüa ja Egiptuse vaheline kokkuleppe ebaõnnestus. 1976.a. märtis saadeti Liibüast välja 12 200 Egiptuse töölist, nagu sellest teatab Kairo leht "al Ahram". Põhjusek i oli 20 Liibüa söduri vangistamine Egiptuses, kus nad tegutsesid terroristidena.

Nüüd on alustatud uue katsega Kairo ja Bagdadi vahel. Juba 1975 asustati 500 Egiptuse Fellahi ümber Iraaki. Kuidas see katse on õnnestunud, selle kohta puuduvad andmed. Niipalju on teada, et neid ümberasujaid paigutati Bagdadi lähidusse "Al Wahda" piirkonda, kus neile anti maad (2,4 kuni 4,8 hektari), külviks seemet ning samuti ka tööriistu, et nad saaksid alustada oma tööd kui ka hiljem kõike seda tasuda. Araabia Sotsialistliku Unioooni sekretär Mahdi Shuman'i teatel pidi 1976.a. mai kuu lõpul veel 5000 fellahi ümberasuma Iraagi Eufrati piirkonda. Üldse arvatakse Kairos, et Araabia aladele on võimalik saata vähemalt miljon Egiptlast.

Väljarändamine ei ole kuigi palju kergendanud olukorda Egiptuses. Ka Assuani kõrgpais, Sadd el Ali, mida kutsutakse "Nasseri püramiidiks" ning mida venelased peavad nende poolt osutatud ahi monumendiks, ei ole kaugeltki mitte täitnud ootusi. "Niiluse and", üleujutused, on jäänud ära. Aga sellega on ka äralangenud maa loomulik rammutamine. Kunstväetise ostmine on teinud kõik palju kallimaks. Maa on Mitmel pool muutunud soolaseks ja kõlbmatuks. Süüdistatakse fellahe, et nad ei oska uut veesüsteemi õieti kasutada. Fellahid omakorda on pahased venelaste kurikuuisale "monumendile".

Aga mitte üksi felahhid vaid ka paljud teisedki on pahased ja pettunud. Nasseri järv, mis on 550 km pikk, ei ole vastavalt arvestustele kujunenud soovitud ulatuses veemahu hoidlaks. Kaheteistkümnest turbiinist on enamasti töötamas vaid üks alnus. Aga sellest ei jätku tööstuste elektri vajaduseks. Maa industrialiseerimise kavad lasevad seetõttu end kaua oodata.

Kairos kurdetakse, et betoonsammastele ehitatud keldrideta majad kannatavad sulfaadi all. Varem puhastas Niiluse üleujutus sambald kahjulikust sulfaadist.

Nii on venelaste "monument" Egiptuses palju muret ja pahandust tekitanud. Kardetakse, et kümne aasta pärast on tagajärjed veelgi halvemad. Probleemi lahendamiseks on viimaset ajal asutatud erikomisjon, et parandada venelaste "monumendi" tagajärgi. Pole siis ime, et venelaste peale ollakse pahased.

• Refleksioone

VALEL ON JALAD lühikesed, ütleb vanasõna. Sedasama võib ütelda ka peibutuslehe "Kodumaa" niinimetatud "välismaa kirjade" kohta, mis toimetuse väitel olevat neile saadetud vabast maailmast Nõukogude korra ülistamiseks ja demokraatlike maade mahategemiseks.

Ühes viimases numbris on heaks näiteks "kiri Rootsist", millele on alla kirjutatud nimetähed L.A. Signatuur kõigepealt tänab talle saadetud propagandamaterjalide eest, mis näitavat kui heaks on elu lähnud ja mis on järsus vastuolus tolle ajaga, kui tema Eestis elas — siis "ei olnud tööinimesel mingisugust väärtust, keegi ei hoolinud tema elust ega käekäigust". Ja ka praeguse asukohamaa Rootsiga:

"Palju parem ei ole tavalise töölise elu ka praegu siin Rootsis. Et omadega ots otsaga kokku tulla, on elu sisuks ainult töö rühmamine hommikust õhtuni. Maksud on suured, elukallidus aina tõuseb. Ainuüksi kahetoalise korteri eest peab maksma 547 krooni kuus. Kevadel olid mul mõlemad lapsed haiglas pimesoole operatsioonil. Võite isegi ette kujutada, et ka see läks midagi maksma. Teil kodumaal sellist muret ei ole. . ."

Kui nüüd järele mõtleda, siis on lausa ime, et kirjakirjutajal, kes tööinimesena kannatas iseseisvas Eestis, oleksid veel alaealised lapsed, keda ta ülal peab. Kui tal need on, siis ei ole tal kogemusi iseseisvast Eestist, sest ta oli liiga noor ja on sündinud kas siis kodumaalt lahkumise eel või siin Rootsis. See inimene, üteleme et ta võibolla on kuulnud "tööinimese raskest elust" Eestis, peaks siiski Rootsi oludega nii palju kursis olema, et laste pimesoole operatsioonid, ka siis kui neid on kaks korraga(!), ei maksa ei opereeritavale ega tema vanemaile midagi. Nii siis ei tarvitseks tal imetlede "Nõukogude prii arstiabi".

Mis "töö rühmamisse hommikust õhtuni puutub", siis teatavasti on Rootsis tööaeg seadusega määrilletud ja see ei ole ajalisest kuidagiviisi "suurem rühmamine" kui N. Liidus.

"Kodumaa" võiks oma kirjameistreid lasta Rootsi elama tulla, siis nad toodaksid pädevamat materjali, kus vale lausa läbi ei paista.

RAHVA ÕNNE TEE on üks pealkirju tollessamas peibulehes, mis peab ülevaate andma "miitingust Eesti NSV 26. aastapäeva tähistamiseks", kuigi tekstis märgitakse, et tegemist oli koguni "Eestis nõukogude võimu taaskehtestamise" aastapäevaga, mis viitab uuele ajalookirjutamisele, mille järele Eesti juba enne iseseisvumist oli mingi nõukogude riik, milline siis vabatahtlikult kutsus ennast kaitsma vene punaarmee (mille kodanlus Vabadussõjas taanduma sundis siis kui see sõjajõud oli pool Eestit vastupanut okupeerinud).

Tookord punaarmee poolt ählustatud "rahva õnne tee" oli tähistadi nagu seda äsja kirjeldas saksa suurajakiri Quick, süütult mõrvatute laipadega. "Taastamine" Molotov-Ribbentropi-pakti salakiauslite abiga tähistas eesti rahva teed uute laipadega ja küüditamisrongidega. Kui nüüd okupatsioonirezhiim oma tegevust on vääristanud mälestusmärgiga (mida nimetatakse memoriaalansamblik), siis on selle hiigelpeopesa kujutav skulpturaalne osa tõeliselt õnnestunud sümbol, sest eesti rahvale ja Eesti riigile sai tõesti kõigi reeglite ja vägivaldsete abinõudega "käpp peale pandud". Eesti rahva "õnn" on sama suur propagandavale kui jutt mingist "nõukogude iseseisvusest" enne Eesti vabariiki.

KJ

Kutsumata külalised rannikul

Gotlandi rannavete piirkonnas on viimase paari nädala jooksul kahel korral nähtud "tundmatut alivecisaeva", neist üks oli näha Tofta rannast. Laevad sukeldusid pärast avastamist ja väljasaadetud helikopteril neid enam ei leidnud.

Õlandi rannas tuli 50-laevaline poola kalalaevastik territoriaalvetesse ja heitsid ankrud Õlandi idaranniku lähedale — ainult üks distantsminut Segerstadist saare lõunaosas. Rootsi rannavalvelaev läks kalalaevade juurde ja juhtis tähelepanu, et nad on rootsi vetes, mispeale laevad taas hiivasid ankrud ja läksid internatsionaalsetesse vetesse.

Eesrindlik pankrott

Põhja-Korea rahvavabariik on kõige eesrindlikum sotsialismimaa, kinnitavad sealsed propagandalehed. See olevat ainus maa, kus pole mõõgisugusid makse, ravikulu ega õppemaksu. Igalühel olevat tolt ja ühtalune riigi poolt kindlustatud. Punaste riigisiade ainus mure seisneb ntiid selles, et sotsialistlik musterrik on pankroti äärel.

Kommunistlikelt, kuid ka mõnelt kapitalistlikult riigilt on Põhja-Korea võtnud võigu juba 2,2 miljardit dollarit. Laenajad ei taha nüüd enam raha anda, soovitades korealastel edaspidi omal jõul läbi tulla.

Sport

Kiirpaadi hõbemedal

Montreali lähedal Valleyfieldis korraldatud kiirpaatide rahvusvahelistel võistlustel, mida jälgisid üle 20.000 inimese, esines tublilt eesti kiirpaadimees Auleid Patrik Kants Torontost, kes ainult kahe sekundiga kaotas Põhja-Ameerika meistritiitli, tulles hõbemedalile ja teiseks.

Kants sõitis FE-klassis 75 hõbusõjõulise Evinrude-mootoriga, mis võimaldab kuni 100 kilomeetrilist tunnikiirust. Kahest sõidust võitis Kants ühe 10-miillisel distantsil ja tuli teiseks teiseks. Meistritiitli otsustas konkurendi kaks sekundit parem aeg kahe sõidu peale.

Kants on saavutanud viimasel ajal rohkeid võite. Seekord võitis ta mitmeid USA parimaid, mh. jättes pronksmedalile mitmekordse USA-meistri.

Tulemused Esto-võistlusil

Baltimore'is toimunud Ülemaailmsete Eesti Päevade võrkpalliturniiri võitis Kanada ja Ameerika Võrkpalliklubi koosseisus Tõnu Altosaar, Taimo Ilves, Peeter Orro, Rein Otso, Tiit Paara, Hanno Piirsalu, Tiit Roomet ja Ain Saaliste, kes võitis finaalis New Yorgi võrkpallureid. Noorte võrkpalliturniiri võitis New Yorgi Estos (noored) meeskond. Kogusummas võttis võrkpalliturniirist osa 10 meeskonda ja võistlused olid huvitavad ja tasavägised.

Esto korvpalliturniiri võitis New Yorgi meeskond, teiseks tuli Lakewood ja kolmandaks Toronto meeskond. Noorte korvpalliturniiri võitis Lakewoodi meeskond.

Bridzhivõistlustel tulid esikohale H. Leemets-E. Mölder, teisele kohale A. Riismandel-E. Helking ja kolmandale kohale N. Kultas-A. Lentsius.

Tennisevõistlustel tuli naiste üksikmängus esikohale Tiia Karell, tütarlaste üksikmängus Karin Raudsep, meeste üksikmängus Heino Lents, poiste üksikmängus Chris Neufeld, meeste paarismängus Chris Neufeld-Carl Neufeld.

Lauatennise turniiril tuli junioride klassis tütarlastele esikohale Anne Abel naiste klassis Asta Rooland, meeste klassis Lembit Kuusk, meeste (senioride) klassis Ivo Sillaste ja meeste paarismängus L. Kuusk-E. Kuusk.

81 eestlannat olümpiaesinemisel

Olümpiamängude avamise võimlemisesinemisest võttis osa kokku 81 eesti naisvõimlejat — neist 70 Evelyn Koopi Kalev-Estienne rühmadest Torontost ja 8 Montrealist Hilja Pauli rühmast. Eestlannade dress oli sini-valge. Võimlemisesinemisest võttis Rootsi poolt osa ka Leida Leesment oma Malmö-tüdrukutega, kus samuti leidub eestlannasid.

Üks bumerangitoimega propagandaajalugu

Kas Helsingi deklaratsioonist heitununa või mõnel muul põhjusel on Tallinna propagandaveskid hakanud viimasel ajal endisest energiilisemalt jahvatama. Mõned nädalad tagasi kukkus pagulaste kirjakastidesse "Tuhat fakti N. Eestist" ja nädalapäevad hiljem Rein Kordese kirjutatud raamat "Mineviku teed ja rajad." Neist väljaandeist puudutab esimene ajaloo küsimusi ainult põgusalt kuna Kordese raamat on tervenisti pühendatud mineviku sõelumisele. Seda tehakse õige huvitava sildi all. Raamatu saates õelduse nimelt, et kuna enamik emigratsioonis elavatest literaatidest püüab mineviku sündmusi idealiseerida, missugune tõsiasjade ülekuldamine on jämedas vastolus ajaloo uurimise objektiivsuse printsiipidega, siis on koostatud see reportaažihraamat, mis tuginevat arhiividokumentidele ning mitmesugustele trükistele ja perioodilistele välja-annetele, kusjuures autori töö olevat seinenud "üksnes faktide kogumises ja süstematiseerimises".

Nõukogude võimud olid sunnitud "maamehelikult sitket ja jõulist eesti rahvast" küüditama sunnitöölaagritesse surema, et seda rahvast "vagaseks" teha.

Raamatu võimalikku väärtust vähendab veelgi tähelepanek, et neil vähestel juhtudel, mil jutumärkides esitatud tsitaate on võimalik olnud kontrollida, need osutuvad autori soovide kohaselt muudetuiks. Asja nii olles, võib omistada ainult vähest usaldust ja tõestusväärtust ka teistele tsitaatidele, millede kontrollimiseks võimalused puuduvad.

Eesti Vabariigi kohta esitatud laimu kohta võib üldiselt ütelda, et see osutab materjali ilmsele nappusele. Kellelgi pole muidugi põhjust oodata, et autor andnuks Soltzhenitsõni Gulag-arhipelaagiga võrreldava teose aga ikkagi tundub kuidagi imelikuna, et kompromiteerivaks materjaliks on peetud sellisid asju kui seda on pikad tsitaadid kol-ltn. Mollini poolt Riiast saadetud kirjadest. Väide nagu jäädvustaksid need palju ajaloouurimise seisukohalt tähtsaid fakte, ei ole küll millegiga põhjendatud.

Mis puutub nn. vaikiva ajastu kohta esitatud "kompromiteerivasse" materjali, siis tekib lugejas tahtmata kahtlus, et kas siin ei ole tegemist praegu Eestis kehtiva rezhiimi varjatud kritiikaga. Vähemalt peaks selline mulje jääma lugejalle Eestis, kes näeb kõiki mainitavaid hädasid enda ümber esinemas hoopis drastiilisemal kujul. Võib olla meenub lugejale koguni, et E.V. mainitud ajastu lõpuks olid vanglad poliitilistest vangidest tühjad ning et valimistel võis iga mees ja naine ilma Siberisse saatmise kartuseta enda kandidatuuri laste üles seda ning ka valituks tulla. Seepärast jääbki nendelt leheküljedelt mulje nagu kasutaks Kordes (kui see nüüd üldse autori õige nimi on) salajase nostalgia all. Igal juhul seletab see suur vahe Eesti Vabariigi nn. vaikiva ajastu ning praeguse okupatsioonirezhiimi vahel, miks taolisi reportaažhe ja "faktide" väljaandeid Eestis ei paiste liikvele lastavat.

Mitte palju rohkem õnne ei ole kõnesoleval reportaažhil Eesti välispoliitika sõelumisel. Palju lehekülgi kulutatakse selle maa saksasõbralikkuse tõestamiseks, mis aga järgnevalt toime tulnud Molotov-Ribbentropi pakti valgusse sattumast. Piltlikku võrdlust kasutades sarnaneb saadav mulje situatsiooniga, mis tekib siis, kui õnnetu abielu varemeil seisja hakkab enda kunagist võistlejat halvustama. Loetledes igasuguseid üksikasju, mida konkurent ette võttis ihaldatava kandidaadi kinni püüdmiseks, püütakse enda eksisammu tröstiks röömu tunda teise püüete luhtumisest, mille tagajärjel omaenda võlu ikkagi peale jäi.

Selle pettumusist toidetud rünnaku pearaskus on huvitaval kombel sihitud Eesti sõjaväejuhtide vastu, mille kõrval president Pätsile ja E.V. Välisministeeriumile jagatavad mõksud jäävad nagu varju. Tähelepanu äratab samuti asjaolu, et president Pätsi saksasõbralikkuse tõestamiseks kasutatakse insinuatsiooni, mile jalad osutuvad väga lühikesiks. Nimelt öeldakse selles ühenduses muu hulgas, et "Pätsi suhted Saksa okupatsioonivõimudega 1918. a. on hästi teada" (lk 195). Seda need tõepoolest on aga mitte kirjutaja poolt soovitud viisil. Neid lugejaid tohiks olla vähe, kes ei teaks, et Pätsi siis sakslaste poolt kontsentratsioonilaagrisse pandi. Selliseid insinuatsioone leidub teisigi ilma, et nende väljavaated sihile viimiseks oleksid suuremad.

Välisministeeriumi ametkonna puhul on peamiselt juttu eravõõlisest äritsemisest ning "suurtest" tasudest. Otsustades N. Liidu saatkondade personali vastava tegevuse kohta avalikkusse pääsenud märkide järgi olnuks autoril parema proportsiooni saavutamise huvides hea olnud vastava materjaliga tutvuda ja E.V. välisteenistuse ametnike tasudest rääkkides pidanuks see koguni olema vältimatu. Viimaseile maksetavad tasud olid praeguste ohukordadega võrreldes muidugi veidralt väikesed aga isegi kaasaegseis suhteis olid need siimapaistvalt madalad. Need ei küündinud koguni Eesti lähemates väikeriikides kehtinud tasemeni, olles üldiselt ühe teenistusastme võrra madalamad, nii et näiteks saatkonnanõunikud said enam-vähem sama palka kui mujal said sekretärid või koguni atasheed.

Üldse on Kordesel vähe õnne E.V. nn. "ebaproduktiivsete" kuluduste pärast kaebamisega. SEllealase materjali kasinusele osutab juba see, kui mitu korda Oru lossi sisustamisest juttu tehakse. Ja mis puutub E.V. politseipersonaali kohta antavaisse arvadesse, siis oleks huvitav aga seni kui kommunistid N. Liidus ei ole enda ideoloogiat selles küsimuses revideeerinud ning katset teinud vabade valimiste korraldamisega, on see ikkagi loogiline. Naljakas võib see tunduda ainult läänemaisele mõtlemisviisele, vaevalt aga N. Liidu käsul kirjutavale literaadile nagu seda Kordes ju peab katsuma olla.

Kõnesoleval "2reportaažhiraamatu" avaleheküljel leidub huvitavaid asju mujalgi. Näiteks seal kus öeldakse, et president Päts "kuulutas maamehelikult sitke ja jõulise eesti rahva haigeks ja koondas rasked võimuhoovad enda kätte." See pealtnäha kaine konstateerimine meenutab mõningaid hilisemaid sündmusi, mil N. Liidu okupatsioonivõimud seda sitket ja jõulist eesti rahvast hakkas kümnete tuhandete kaupa Siberi sunnitöölaagritesse surema küüditama. Raskete võimuhoovade enda kätte koondamist ei loodetud siis enam saavutada rahva haigeks kuulutamisega, vaid seda hakati "vagaseks" tegema.

Niisuguste assotsiatsioonidega on kooskõlas Kordese raamatu lõpuosa, mis kujuneb väga vapustavaks lektüüriks. Koorub lahti Teise maailma sõjaaegse eesti rahva vaske kannatustee üks pool, mille mõjuvust rõhutab teadmine, et selle teine, N. Liidu okupatsiooni haarav osa, oma ohvrite suurema arvuga kujunes veelgi masendavamaks. Neid N. Liidu okupatsiooni ohvreid ei ole trükisõnas loetletud kaugeltki sellise üksikasjalikkusega nagu seda teeb Kordes ja kuidas oleks see ka võimalik kui ainult ühe öö ohvrite arv ületas 10 000 naist, meest ja last. Samuti on meile suuremalt osalt teadmata selle juudasetöö tookordsete sooritajate nimed, millel aga ehk polegi suuremat tähtsust. Vastutus kõige selle eest langeb ju igal juhul ebainimlikule rezhiimile ja poliitilisele juhtkonnale.

Okupatsiooniaegsete hirmutegude käsitlemisele on aga kõnesolevast raamatust saadava kogumulje suhtes veel üks toime, mis selle autorile või autoritele näib olevat kahe siima vahele jäänud. Võrreldes neid olukordi ja sündmusi raamatu algupoolel käsitletud Eesti Vabariigi elus leitud vigadega, seatakse viimased õigesse proportsiooni. Tekkiv pilt on seevõrra E.V. kasuks, et see aeg lugejalle paistma hakkab idüüllina, mida see niisugusest perspektiivist vaadates loomulikult ka oli. Selle mulje vastu on kõik võõrab okupandid kõigi nende aastate jooksul pidanudnuvihast, visa ja asjatut võitlust. Ühe sellise ebaõnnestunud üritusse näiteks on ka kõnesolev raamat, mis sellest vaatevinklist vaadatuna nii väga ei erinegi "emigratsioonis elavate literaatide idealiseeritud" käsitusest, kuigi Kordes ütleb enda eesmärgi olevat olnud otse vastupidise.

EVALD ÜUSTALU

Võimlejaid ja sõjaveterane rongkäigus Baltimores.

Rooma oli enne Romulust

Rooma asutamisesajaks loetakse 754. aastat e. Kr. Legendi järgi püstitas Romulus just sel ajal Rooma esimesed majad. Nüüd on see aastaarv seatud kahtluse alla. Põhjuseks on Kapitooliumi künkal ja pealinna lõunaosas paleede varemetes väljakaevamisi teinud itaalia arheoloogide leiud.

Hiljuti kutsusid arheoloogid grupi väljapaistvaid ajaloolasi tutvuma oma avastusega. Teadlastele näidati majade vundamente, sillutatud tänavaid ja hauakambreid, mis kuulusid venemasse ajajärku kui Romuluse oma. Leiud kinnitavad, et Roma on vähemalt 200 aastat vanem. Praeguse Rooma kohal asus tollal võrdlemisi suur etruskide linn. Nemad ehitasid Tiberi kallastele esimesed majad ja paleed.

'Kes kardab ei saavuta midagi'

Ülemaailmseil Eesti Päevadel Baltimores olid erilaadseiks ja uudseiks esinejaiks sarmikas abiehupaar Kristi ja Raivo Tammik Lääne-Saksamaalt, kes sel Kodu-Eestist küllaltmaleku järele asüüli leidsid. Nad on estraadimuusikud õige laialdase repertuaariga, lisaks sellele on Raivo Tammik helilooja ja humoorikas, südamlik ja lihtne oma sõnalises eteastes ja Kristi võimeline esinema peale laulu ka tantsupõrandal.

Hiltoni ballisaalis korraldatud varietee-õhtul "Tähtede tund", milles Raivo ja Kristi Tammik esinesid, oli võimalus põgusaks lühivestluseks.

Oma kodumaisest karjäärist jutustas Raivo Tammik nii: "Laval olen olnud juba 10 aastat ja muusika on kui veres. Tallinna Konservatooriumi lõpetasin kahel alal — heliloojana ja dirigendina. Klaverimängu olen aastaid õppinud klassikalisel alal, aga mu süda on ikkagi olnud džhässmuusika juures.

Eeskätt olen helilooja. Oma heliloominguga olen kodumaal lauluvõistlusil võitnud auhindu ja mul oli pidevalt oma raadiotund moderaatorina populaarmuusika saates. Peale selle oli mul Kristiga ikka 5 kuni 9 "show'd" nädalas, oime armastatud paar ja tööstasime koos tippsolistidega. Kuna olin küllaltki hea kitsres, oli minu hooleks enamasti ka sõnaline osa.

Mu abikaasa ja partner Kristi on ülikooli lõpetanud soome-ugri keelte alal filoloogina ja nii on laulude loomingus olnud ei Kristi kirjutab sõnad ja mina loon muusika sinna juurde.à'

Miks ja kuidas siis sellisest soodsast olukorrast lahkumine tuli?

"See oli isiklik kadedus, mis mu jalgealuse talumatult tuliseks küttis. Ma ei tegele poliitikaga ja olles apoliitiline ei ole põhjusedki poliitilised. Ent siiski — kas pole vabadus enam väärt kui midagi muud? Juba tunne, et võid minna kuhu tahad, teha mida tahad, öelda mida tahad. . .

Ja Saksamaal asüülileidnult kukkusin ootsemaid jalgadele. Tean, et "show-business'is" pole end kerge läbi lüüa. Olin realistlik küllalt ja üllelligseid illusioone ma ei teinud, ent viie kuuga sain kätte selle, mida saavutada lootsin kahe aastaga.

Sain tuttavaks tuntud muusikakirjastajaga (publitseerijaga), kellel on kaks stuudiot — Joe Minke —, oleme töötanud koos nüüd juba viis kuud ja septembris-oktoobris peaksid välja tulema meie uued heliplaadid. Neis on mu oma heliloomingut, džhässi aga ka ajavõitmuusikat. Laulud on saksa ja inglise keeles, keeltega meil raskusi ei ole."

Tulevikuplaanest kõneldes pärin, et kas Tammikute-paar siin ka eesti muusika alal midagi teha kavatseb ja saan vastuseks:

"Eesti publikuga tahame jäädа kontakti küll. Läbilööma pean aga selles ühiskonnas, kus olen, ainult eesti ühiskond ei suudaks meid üleval pidada.

Esimeseks sammuks Kanadaga ühendusse astuda on saadud kutse eesti kontsertidesarjas esinemiseks, arvatavasti toimub see Torontos jaanuarikuul. Muidu aga Ameerika poolele üle tulla me ei kavatse, siin on muusikaalal veel raskem läbi lüüa kui Euroopas."

Asüülotsimisest kõneldes selgub, et Raivo ja Kristi Tammik olid külaskäigul suguiaste juurde Lääne-Saksamaale teistkordselt ja oli karta, et kolmandat korda enam selleks luba ei anta. Nii tehti põgenemisplaan juba kodumaal kindlaks ja oma heliloomingu materjal oli kaasas.

"Otsustada ei olnud kerge, ega olnud see otsus tehtud kergel käel, aga vabadustunne on enam väärt, kui midagi muud," ütles Raivo Tammik veelkordselt. "Kes kardab ei saavuta elus midagi. Me ei teadnud ka seda ette, kuis teie meid siin Baltimores vastu võtate. . ."

Selles polnud enam vaja kahelda — maruline aplaus pärast teistkordset kavaosa nagu kumisenuks nüüdki veel kõrgeis laekumerusis ja Kristi Tammiku lauldud valss "Aeg annab kõik ja kõik ta võtab ka" koos mitme omalooduga on kuulajaile vaga meeldivalt jäänud kõrvu helisema.

L. P.

Dr. Salk teeb uusi avastusi meditsiinis

PITTSBURGH (VE) — Teadlased kuulsas SALK instituudis on teinud põhilisema läbimurde oma katsetest, lahendada selle müstilise haiguse ravi probleeme, mis surmas Aristotle Onassise ja on muutnud invalidideks 250.000 ameerlikust. Avastus võib tuua parandavat abi ka teisele suurele hõiaste haigusele, multiple sclerosis'ele. See on viimane pikas reas avastusis, mis tehtud instituudis, mille rajas dr. Jonas Salk, lastehalvatuse vaktsiini avastaja.

Teadiased avastasid, et haigusе — myasthenia gravis — põhjustasid vastukehad, mis piltlikult öeldes sulgesid aju signaalid lihastesse. need vastukehad on loomulikult produtseerituid mõne inimese kehas. Dr. Vanda Lennon, kes juhib seda uurimist, on öelnud, et "me ei tea mis põhjustab vastukehade tekkimise, aga see on võib olla midagi väga üldist meie keskkonnas. See võib olla mõni viirus".

See uus avastus võib mõjutada ka uurimusi suhkruhaiguse alal, mis on üks teine defekt, kus keha kannatab kommunikatsiooni puudluse all.

Siin saadetud signaal ei lähe läbi keha, et see produtseeriks insuliini.

See avastus tehti peagu juhuslikult, kui uurijad töötasid elektriangerjatega, kes kasutavad oma keha mehhanismi enese elektrilaenguga täitmiseks, mis on samane inimesele, kes kasutab oma lihakseid. Nad eraldasid ühe proteiini, mis leidus angerjas ja leidsid seda ka inimese muskilitest just selles punktis, mis võtab vastu närvide signaale. Nad süstisid seda kodujänestesse. Loomad olid silmapilkselt halvatud.

Nüüd kui see vastukeha on avastatud, on teadlased otsingul, et leida midagi, mis selle sealt välja tõukaks.

See on samane avastus kui tehti lastehalvatuse viiruse avastamisel.

Dr. Salk, instituudi asutaja ja vaimne juht, ütleb, et ta on mures kuna tehakse liiga palju uusi avastusi ja ei jõuta eelmisi põhjalikult läbi uurida. Ta ütleb, et kõik nakkavad haigused on praegu elimineeritud niinimetatud arenenud maades, kus suuremad tapjad on praegu autoõnnetused, narkootika, alkoholism ja suitsetamise tõttu saadud vähktõbi.

Aga tappev on ka tänapäevane elupinge. Teadlased ei ole suutelised neid põhjusi maailmast kõrvaldama, sest need kuuluvad ühiskonna haldusse. Inimestel tuleks muutuda tervise narkootikuiks. Tänapäeval inimesed ootavad laboratooriumeilt imet.

Nad peavad teadlasi jumalaiks, kellelt palutakse haigustest vabastamist kuigi elatakse oma tervist kahjustatavalt.

Dr. Salk on praegu 61-aastane ja ta leiutis 12. aprillil 1955 muutus sensatsiooniks maailmas, kui ta avastas vaktsiini lastehalvatuse vastu, mis on muutnud lapsi invalidideks juba 1500 aastat enne Kr. Sel päeval ta ärkas üles lubava uurimisosakonna professorina Pittsburgi ülikoolis ja kui ta õhtul voodisse läks, oli ta armastatuim teadlane maailmas.

Ta on töötanud aastaid, sageli 48 tundi vahetpidamata. Isegi oma vaktsiini eest, millele ta nimi jäi, ta ei võtnud mingit tasu, kuid inimesed on teda kinkidega üle külvanud. Ta töötab vaikselt ja ei pühenda palju tähelepanu sellele, mis juhtub maailmas väljaspool ta oma laboratooriumi. Ta on arst, kes on pühendanud end lootusrikkalt töösse, et inimkonno kannatusile kergendust tuua.

Jõgi läheb põlema!

MEXICO CITY (VES) — Tuleohtlik jõgi avastati Mehhiko pealinna Mexico City lähikonnas. Jõe nimi on Talleplanta.

Jõkke on ümbruskonna tööstused lasknud nii palju tuldvõtvaid kemikaale, et see võib iga minut põlema süttida, ütles mehhiko insener Miguel Romero. Valitsus laseb nüüd jõe kallastele panna sild: "Tuleohtlik! Suitsetamine keelatud!"

Lindenfels-Odenwaldis suri Paul Lesthal, sünd. 1889 Ravilas.

Kingstonis, Kanadas suri 24. juulil Olga Abe, sünd. 10. augustil 1912 Pärnus.

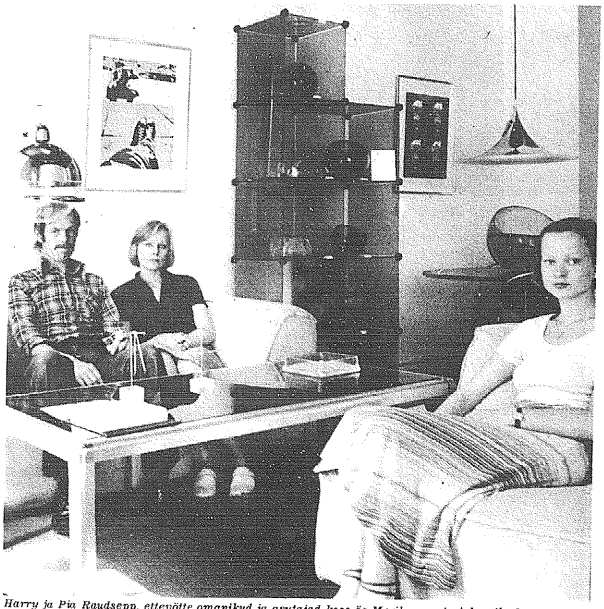

Harry ja Pia Raudsepp, ettevõtte omanikud ja asutajad koos õe Merikesega (esiplaanil), kes koolitöö kõrvalt kaasa aitab ateljees.

Noored sisustusarhitektid loovad oma erialaettevõtte

Kahe eesti noore sisustusskunstniku, Harry ja Pia Raudsepa "Design boutique Salas" asub äsja valmisremonditud kultuurmajade piirkonnas Mariaberggetli. Sellest vanast Stockholmi miljööst on kujunemud pealinna "Montmartre" kuhu on kogunenud suur hulk kunstnikke, arhitekte ja vormikujundajaid. Siia on nad leidnud koha oma ateljeedele ja tegevusele ning loonud loomingulise "Pariisi õhkkonna."

Piirkonda on kogunenud hulk kunstigalerisid, mõned ekskluisivemad antikvariaadid ja sisustusarhitektuuri ettevõttede. Läbikäimine kunstnike, kujundajate ning arhitektide vahel on elav. Tulevikus saab see olema veelgi elavam kui valmib kunstnike kohvik ning ka Pariisi eeskujul kunstnike-kõrts.

Mariaberget on juba praegu vaatamisväärsus, mitte ainult turistidele vaid ka Stockholmi elanikele. Siin on üks Euroopa suuremaid kunstnike koloniisid. Ka ehitusajalooliselt on Mariaberget ülimalt huvitav. Restaureerimistööd on olnud väga põhjalikud ning sooritatud asjatundelikkusega. Majad olid lõhkumisohus, kuid neid suudeti siiski päästa tulevastele põlvedele. Mariaberget on senini Stockholmi kõige kallim saneerimisobjekt. Kui ei oleks linn ning riik saneerimist subventsioneerinud, oleksid elukorterite hinnad ligemale 300:- krooni suutmeetrilt aastas — äriruumide hinnad veelgi kõrgemad.

Selles väga kreatiivses piirkonnas leidsid kaks eesti noort, Harry ja Pia Raudsepp oma ainustuste tältumise. Aasta alguses leidsid nad Hornsgatani "küüru" äärde hubased ruumid oma ärile ja ateljeele. Vaikselt proovisid nad oma tiibu sisustamise alal, lõid kontakte ning said omakätte maalima nimekamate kodudesistsajate esindusi oma ateljeetegevuse kõrval.

Harry ja Pia Raudsepp on saanud mitmesuguseid sisustamise ülesandeid, nii kodusisustamise kui ka restorani ja mitmesuguste avalike miljööde kujundamise alal.

Harry Raudsepp (31) siirdus peale gümnaasiumi lõpetamist ja kroonu teenimist Saksamaale, kus ta Braunschweigis ja Stuttgartis arhitektuuri õppis. Koolid ja haiglad said tema erialadeks. Peale üli kooli lõpetamist jäi Harry Raudsepp Saksamaale tööle, kuid töötingimused osutusid välismaalastele raskeks. Kord mõlgutas tema mõtteid USA-sse asuda, kuid mitmesugustel põhjustel nurjusid need plaanid. Aastal 1974 tuli ta Rootsi tagasi, ning sai tööd arhitektfirma HLLS juurde, kus parajasti oli käimas Hudginge haigla viimase etapi tööd.

Kogu aeg mõlkus aga mõte iseseisvalt töötada, süveneda mõnda uude alasse nagu näiteks sisustusarhitektuur, mis teda koolis juba eriti huvitanud. Harry Raudsepp otsis — ning leidis lõpuks tegevuse mis tema iseloomule kõige sobivam ja mis lubas tema kunstilist kalduvust esile tõsta.

"Salas" tegutseb kodude ja avalike kohtade sisustuse kujundamisega, kasutades kas oma joonistatud mööblit ja sisustusdetaile, või koostöös tellijaga kombineerides väljavalitud mööblit ühtlaseks miljööks. Hetkel on teoksil ühe restorani sisustamine, kus lahetakse kombineerida antiikseid esemeid ultramoodse sisustusega. Sisustusarhitekti õlgadel lasub ka väga tehnililste probleemide lahendamine, nagu näiteks restoranikööginõ kujundamine ja sisustamine.

Pia Raudsepp (21) on ettevõtte teine omanik. Temale on juba kaua igasugused sisustuskülmused huvi pakkunud. Pärast gümnaasiumi lõpetamist sooritas ta aasta pikkuse maailmareisi, et tutvuda teiste rahvastega. Kõikjal leidis ta huvitavaid sisustamislahendusi, mis teda enam ja enam veendis, et sisustusarhitektuur peab saama tema erialaks.

Sattudes Shveitsi, proovis ta kohalikku sisustusarhitektuuri kooli sissepääsemist, see õnnestus hästi, kuid mitmesugused probleemid kerkisid ootamatult ja Pia Raudsepp oli sunnitud kooli pooleli jätma.

Tagasi tulies Rootsi alustas ta üllikooliõpinguid kunstiajaloo alal, ning kavatseb ennast erialal täiendada erikursustega, nagu mööbli kujundamine ja konstruktsioon, mööblimaterjalide ja tekstiilide tundma õppimine jne.

Shveitsist naasides tuli Pia Raudsepale venna ettepanek koos avada äri ning ateljeed. Algatus oli julge, kuid see oli ju kogu aeg olnud mõlemi unistuseks.

Harry ja Pia Raudsepa juures on palju ilusaid asju, nagu näiteks Itaalia kunstklaasi, nimekate kunstnike töid, ilusat mööblit nii kodule kui kontorile jne.

— Praegu tegutseme peamiselt konsultidena kodu ja avaliku miljöö kujundamisel. Arutame tõõandjaga läbi, mida võimalik teha, valime siis koos välja mööblid ja muud esemed, mida soovitakse kasutada. Kujundame ka ise spetsiaalmööblied soovide kohaselt. Iga ülesanne on omamoodi väljakutse ja seega üllmalt stimuleeriv. Tegutseme praegu veel väikses skaalas, kuid iga päevaga saame uusi ülesandeid kus vaja probleeme lahendada igasugustel aladel, üleb Harry Raudsepp. Meie sihiks on ise kujundada mööblit konsultteeriva töö kõrval.

Salas, Hornsgatan 46, on juba täna aadress mida sõprade vahel levitatakse. Ei julge allakirjutanu veel täna ennustada kuhu eestlase jonn ja kangekaelsus viia võib. Esineb teatavasti vanasõna — juige pealehakkamine on pool võitu!

TARMO SEPP

Lugeja kirjutab

Tahaksin oma lugejakirjaga puudutada paarist suvisest küsimusest siit Rootsi lääneranniku kult.

MEIE IGAPÄEVANE LEIB

Suure nõrdimusega peame meie lääneranniku elanikud siin igal suvel konstateerima, et igasugune eesti leib on äridest kadunud. Göteborgis on 3-4 pagariväi leivatööstust, kes eesti leiba teevad ja äridesse müüvad, kuid suvel on kõik ühekorraga oma tegevuse seisma pannud ja oma kunded rootsi magusat "limpat" või midagi taolist sööma sunnivad. Muidugi tahavad ju kõik puhkust, kuid peab see toimuma just alati samaaegselt? Peaks ehk veidi ka kundedega arvestama. Pealegi on just terve lääneranniik siin suvel täis turiste, kelledest osa ka meeleldi eesti leiba sööks. Ei tea kuidas on olukord suvel Rootsi n.ö. "tagumisel poolel" s.o. idaranniku!? Võibolla mõni sealne "leivaisa" oleks ehk huvitatud saatma oma tooteid ka siia lääneranniku!e?

LÄÄNE-ROOTSI SUVEPÄEV

L.-R. suvepäev on viimastel aastatel peetud Borási lähedal. Korraldajad aga kurdavad alati, et külastajaid on vähevõitu. See on ka õige. Kas aga korraldajad ei võiks välja mõtelda midagi järgmiseks aastaks, mis meelitaks ka nooremat ja neist veidi vanemat rahvast pidupäevale? Kavasse võiks peale peokõnede võtta veel näiteks kas mõned pallivõistlused, rahvatantsijad, laulukoor (id) või mõni noorte laulugrupp, hea tantsumuusika jne. Muidugi see kõik maksab, kuid — kes kaotust kardab, see võitu ei saa. Risk on aga mujdu suur, et hea algatus sureb pikapeale välja ja L.-R. jääb tulevikus ilma suvepäevast.

Leiba ja lõbustusi rahvale! Parimate tervitustega lääneranniku!t.

E. LILLIMÄGI

Kunstimuuseum pimedaile

RALEIGH (EPL) — Põhja-Karolina riiklikus kunstimuuseumis on osakond mida nimetatakse ametlikult "The Mary Duke Biddle Gallery for the Blind" — kunstigalerii pimedatele. Osakonna kujundas muuseumi direktor Charles W. Stanford 1966 ja see on osanud eeskujuks paljudele kunstimuuseumidele nii Ameerikas kui mujal maailmas.

Galerii võtab oma alla kolm ruumi ja sisaldab mõistetavail põhjuseil käega kombatavaid esemeid, skulptuure ja reljeefe. Objektid on paigutet kandiga kaitstud letile nii parajale kõrgusele, et neid saab püsti seistes suurema pingutuseta kombata. Iga ruumi ukseplidal on reljeerne ruumi plaan, mis selgitab ka objektide paigutuse, nii, et pime galerikülastaja saab kujutluse, kuidas ta ruumis peaks liikuma ja kus esitet kunstiteoseid on paigutet. Leti kaitsekandi siseküljele on monteeritud selgitavad tekstid pimedate kirjas, nii et saab ka tekstilise selgituse objekti päritolu, nimetuse ja autori kohta. Materjali, volüümi ja detailide voolavust tunnetab pime külastaja isegi, kuna ta on harjunud "vaatama" oma sõrmede kaudu.

Galeriis esitet kunstiteosed on kombatavad ja tajutavad esiteks mitmesugust materjali, nagu kivi, savi, metalli, puud, klaasi ja plasti tunnetades ja teiseks vormiseisukohalt eelajaloolisest primitiivsest kiviskulptuurist kuni kaasaegse komplitseeritud traat- ja keevitusskultuurini ulatudes, mis annab ka pimedale kujutluse kuidas materjalikasutamine ja vormide leidmine on arenenud nägijate maailmas.

Võib oletada, et pime näeb kunstitoodet kombates hoopis rohkem kui nägija, sest inimese vaatevälja segavad korraga paljud objektid, pime inimene kontsentreerub ainult ühele objektile korraga ja saab võibolla hoopis intensiivsema elamuse. Pimedaile muuseumikülastajaile määratud galeriid võivad muidugi vaadata ka nägijad inimesed, kuid nende jaoks on seintel plakatid, mis manitsevad ettevaatusele ja tuletavad meelde, et pimedad pole siin mitte ainsatki eset katki teinud, küll on seda aga teinud nägijad külastajad. Ühtlasi tuletatakse meelde, kui suur väärtus on inimesele nägemine ja et silmade eest tuleb hoolitseda.

Charles W. Stanfordi idee, teha niimoodi vähem õnnelikkude kaasinimeste maailm rikkalikumaks ja avaramaks ja võimaldada neil osa saada neist väärtusist, mis nägijate maailmas on enesestmõistetavad, on üheks näiteks ameerika inimeste mõtlemisviisist ja humanismist.

ENDEL KÕKS

Kohalik elu

STOCKHOLM

Hägersteni koguduse väljasõit

Hägersteni koguduse tänavune väljasõit eesti pensionäridele toimub pühapäeval 22. augustil. Jumalateenistus peetakse Tveta kirikus, orelil Priit Ardna. Lähemate andmete saamiseks helistada õpet. Kõdarile, tel. 45 95 90 hiljemalt 16. augustiks.

STOCKHOLM

Käsitöö tegijatele üle Rootsi

Eelmiste aastate eeskujul toimub ka tänavu jõulumüük E.P. Risti Samariitide Sõprade Ringi korraldusel. Hea minek on eestimustrilistel väiksematel esemetel — tekstiil, puu- ja ehisnahatoodetel.

Müük toimub pühapäeval, 28 novembril Jakobi kiriku koguduse ruumides, Malmtorgsgatan 5.

Karistused mis ei eruta

Poolas asus rezhiim pärast rahutusi toiduhindade tõstmise pärast, kiiresti kätte maksma algatajaile, keda süüdistati "huliganismis". Karistused olid demonstrantidele rängad — 5—10 aastat sunnitööd. Rootsi avalikkus ei reageerinud nendele ilmselt ebaõiglastele otsustele üldse, ajakirjandus vaid registreeris otsused. Sel puhul kirjutab üks Ingejaid (Carl Henrik Jansson Älvsjös) Dagens Nyheteris:

— Võibolla ei olegi see nii imelik, see on ju kõik toimunud maal, mis asub ideoloogiliselt õigel pool, kujutage aga vaid ette kui see juhtunuks näit. Hispaanias. . .

Asjatult oled oodanud puukingade klõbinat teel Sergels Torgilt Poola saatkonna juurde. Miks mitte?

Midagi ei ole kuulda olnud ka LO-Nilssonilt ega mele mõnikord ülõpilasilkult impulsiivselt peaministrilt — tema, kes on ütelnud "diktatuuri kreatuurid" ja "saatana mõrvarid". Meie sõnigiradikaalid valkivad täielikult ja FNL-laed on juba mõnda aega nagu maa alla kadunud. See kõik mõjub imelikult.

● Mis juhtus

AUTOHINNAD EI TOHI TÕUSTA

Valitsus otsustas peatada autode hinnatõusu, mida kavatsesid autotehased Volvo ja Saab. Hindade tõstmise keeld puudutab kõiki uusi autosid, ka välismaa omi. Valitsus leidis, et autohinnad on lühikese aja jooksul tõusnud ebaproportsionaalselt palju võrreldes kulude kasvuga. Hinnatõstmiste taga seisis rootsi autotehaste müügi tagasiminek välismaal. Kaubandusminister ütles, et rootsi tarbija ei tarvitse maksta ettevõtete välismaal tekkinud kahjusid.

SUURED KAHJUD

Pekingis ei ole avaldatud maavärina ohvrite arvu, kuid hinnangute järele on tuhanded surma saanud, nende seas ka mõned välismaalased. Hopei provintsis, kus asus maavärina epitsentrum, on linnad täis varemeid. Pekingis ja Tientsinis evakueeriti kõigis ehitustes korterid, mis asuvad kõrgemal kui viiendal korrusel. Tulevad teated, et miljonilinn Tangshan 180 km idapool Pekingit on suurelt osalt hävinenud.

INGLISMAA LÕPETAS VAHEKORRA AMINIGA

Briti valitsus otsustas katkestada diplomaatilised vahekorrad Ugandaga nii kauaks kui maad juhib diktaator Idi Amin. Põhjuseks on viimase ähvardav hoiak inglise diplomaatide ja kodanike vastu Ugandas, kelledest suur osa on nüüd evakueeritud. Ainult paarsada misjonäri on veel kohal.

Misjonärid ei soovi maalt lahkuda, juhtugu mis tahes. Suurem osa on elanud Ugandas enamuse oma elust.

Vahekordade katkestamine Ugandaga on ajalooline selle poolest, et Uganda vormiliselt on Briti impeeriumi liige ja see on esmakordne juhus, kus sellist sammu astutakse impeeriumimaa vastu.

END. PEAMINISTER VAHISTATI TOKIOS

Jaapani endine peaminister Tanaka võeti vahi alla, kuna teda süüdistatakse 7,5 miljoni krooniise summa altkäemaksuna vastuvõtmises USA lennukikontsernilt Lockheedilt. Tanaka on üles tunnistanud ja läheb kohtu alla. Lockheedi poolel üteldakse, et peaminister seadis altkäemaksu saamise lepingu sõlmimise eeltingimuseks. Tanaka heideti välja liberaalsest parteist, milline on ka praegu valitsuspositsioonis. Praegune peaminister Miki on otsustanud kõik süüdlased vastutusele võtta.

"KATUS" MAHA-ARVAMISTELE

Riiklik maksukõsimuste uurimiskomisjon kavatseb valitsusele ette panna muudatusi võlaprotsentide mahaarvamise võimalustel maksustamisel. Kaalumisel on, kas seada mahaarvamistele "katus", nii et üle 20.000 krooni ei saa võlaprotsente maha arvata või siis kaotatakse üldse mahaarvamise võimalus. Kõne all on ka kahjude mahaarvamise reeglite muutmine selliselt, et neid ei saa jagada mitme aasta peale.

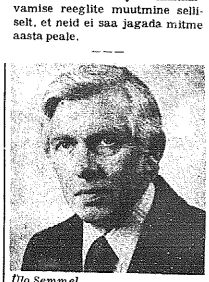

Ülo Semmel

Ülo Semmel 50-aastane

Nürnbergis Saksamaal tähistas 50-ndat sünnipäeva Eesti Skautlike Noortemaleva juht skm. Ülo Semmel.

Juubilar on sündinud Tartus, kus ta tehnikumi õpilasena mobiliseeriti. Tegi kaasa sõja ja toodi Saksamaale. Teenis seal eesti vahikompaniis kuni 1959, mil ta asus Nürnbergis USA armee haiglasse tööle vastutava ametnikuna. Tema ülesandeks on töökohtade jaotus ja töö organiseerimine.

Skautluses on ta tegev koodumaalt alates. Maleva juhiks Saksamaal on ta 1954 alates, 1970 alates ühismaleva juhina. On valitud Eesti Ühiskond Saksa Liiduvabariigis esinduskogu saadikuks ja kuulunud abiesimehena Nürnbergi rahvuskoondise juhatusse.

Rootsis asuvad aatekaaslased õnnitlevad.

Eestluse tsentrum asus nädala jooksul seiles hiigelhoones, Baltimore Civic Centeris. (Foto Trummer).

Leiutis daamidele

Üks koduperenaine tegi uue leiutise, mis iseenesest on äärmiselt lihtne, aga on juba koheselt jõudnud laialdaselt kasutamisele. Naisel tuli idee asetada käekotti elektrilamp nii, et koti avamisel see valgustas selle sisemuse.

Ta on isegi üllatunud sellest leiutisest ja küsib ainult, miks keegi seda varem pole teinud. Selline valgus kergendab võtmete jm. otsimist pimedas, autos või teatris. Juba on USA-s tööstust selle idee omanud ja kasutusele võtnud. Seda hakatakse tegema kas käekotti monteeritult või eraldi, mida igaüks ise võib külge panna, kuna see koosneb patareist voolu saavast väikesest elektripirnist.

Madalaim sündimus Eestis, Lätis, kõrgeim Aasia aladel

Uno Mereste avaldas 3. aprillil Tartus ilmuvas ajalehes Edasi uusi andmeid sündimuse kohta 1974. aastal Eestis, Lätis, Leedus ja N. Liidus. Artikkel on rajatud N. Liidu statistikabüroo andmetele, mis avaldatud mõõdunud aasta lõpus, ning neid tuleb seega võtta teatava ettevaatusega.

Nende andmete järgi oli sündimus Eestis 1974.a. 15,1 promilli. Eelmisel aastal see oli olnud 15,0 promilli. Vilmaste aastakümnete madalaim ta oli 1967.a. — 14,2 promilli.

Kõige madalam oli sündimus 1974.a. aga Lätis — ainult 14,2 promilli. Eesti ja Ukraina jagasid sama promilliarvuga 2—3. kohta. Kõige kõrgem sündimus oli aga Kesk-Aasia vabariikides, nimelt 30—37 promilli.

Kuid sündimust võib vaadelda ka mitte ainult liiduvabariikide, vaid ka oblastite ja majandusregioonide kaupa ja siis on pilt hoopis teissugune, märgib Mereste. Nii näiteks oli sündimus 1974.a. N. Liidu (ja selle poolt valluatud aladel) kõige väiksem Kalinini (11,6 promilli) ja Pihkva (12,1 prom.) oblastites.

Majanduslikest suurregioonidest oli Vene Viliduvabariigi kesk-mustamullaregioonis sündimus 1974 12,8 promilli, keskregioonis, kuhu kuuluvad ka Moskva linn ja selle lähiümbrus, 13,1 promilli, Volga-Vjatka regioonis 14,6 promilli ja looderegioonis, Leningrad kaasa arvatud, 14,8 promilli Moskva linnas ja sellele alluvas lähiümbruse administratiivpiirkonnas oli sündimus üleminevel aastal promillides 12,7 Moskva oblastis 13,6 Leningradis 13,8 ja Leningradi oblastis 13,4. Kesk-mustamullaregioonis ja keskregioonis pole ainsatki oblastit, kus sündimus ulatuks Eesti tasemele. a järgmine tabel näitab sündimuse arengut Balti riikides ja N. Liidus aastatel 1940—74 (promillides):

	1940	1965	1970	1973	1974
Eesti	16,1	14,6	1U8	15,0	15,1
Läti	19,3	13,6	14,5a	13,9	14,2
Leedu	23,0	18,1	17,6	16,0	15,8
Vene	33,0	15,7	14,6	15,1	15,6
N. Liit ja Baltikum	31,2	18,4	17,4	17,6	18,0

Eelpool kasutatud üldine sündimuskoefitsient, mis tähendab vastsündinute ja keskmise rahvaaru suhet, annab üldise, kuid mõnevõrra pääliskaudse pildi. Üksikasjalikuma ettekujutuse saame juba nn. sündimuse erikoefitsiendi abil, mis tähendab vastsündinute ja sünnituseaaliste (15—49-aastaste) naiste arvu suhet, eriti kui see on grupeeritud vanuserühmade kaupa.

Naiste vanuserühmad	Eesti	N. Liit	Vahe promillides
—20	31,9	33,3	— 1,4
20—24	165,7	173,4	— 7,7
25—29	123,4	134,8	—11,4
30—34	64,3	79,3	—15,0
35—39	29,8	45,5	—15,7
40—44	6,6	14,4	— 7,8
45—49	0,4	1,7	— 1,3
Kokku	(57,9)	(66,8)	(— 8,9)

Eesti naised suhteliselt vähem lapsi kui Eesti NSV-s, sest Vene NSFV, Ukraina ja Läti NSV hõlmavad 73,3 % kogu NSV Liidu rahvaarvust (1974. a. 1. jaanuari andmeil).

Üleliidulist keskmist sündimust mõjustavad tugevasti need liiduvabariigid, kus sündimus on keskmisest kõrgem, sealhulgas eriti Kesk-Aasia liiduvabariigid, kus 1000 sünnituseallse naise kohta sünnib aastas keskmiselt 2—3 korda rohkem lapsi kui mujal. Tadzhikistanis oli sündimuse erikoefitsient 1974. aastal 170,6, Turkmeenias 158,6 ja Usbekistanis 156,8 promillides. Neis liiduvabariikides pole sündimuse madaluse üle põhjust kurta. See viitab sündimusprobleemi teataval määral lokaalseke iseloomule.

Et Eesti NSV-s pole sündimus venasvabariikidega võrreldes hoopiski nii madal, nagu on harjutud arvama, et tähenda muidugi, et meil võiks pidada sündimust pliisavalt kõrgeks. Sündimuse tõstmine on ja jääb NSV Liidus suurt tähelepanu nõudvaks probleemiks, eriti aga kõigis neis vabariikides, kus see ei küüni üleliidulise keskmise tasemeni, sealhulgas Eesti NSV-s".

Merest on oma huvitavas artiklis püüdnud otsida vaatepunkte, et rahvastiku areng Eestis ei arene, vähemalt sündimuse osas, nii murettekitavas suunas, nagu on arvatud. Kuid ta ei ole üldse puudutanud küsimust sellest, kui suur osa Eestis sündivatest lastest on eestlased, kui suur osa võõrad. Ja selles osas ei saa eriti optimistlik olla. (PL/R)

Tallinna esindaja olümpiapurjetamise keskuses Kingstonis

KINGSTON (VE) — Olümpiamängude üheks tseremoonia osaks on, et korraldav linnapea annab oma mängud üle järgnevale. Kuna Kingstoni purjespordi osa võtab 1980 üle Tallinn, siis oli praegune Tallinna linnapea Ivar Kallion oli 19. juulil Kingstonis, jälgides sündmusi ja tutvudes korraldamisega.

Olles peategelane 1980 olümpiamängude purjespordi asukohalinnas, ütles Kallion Kingstoni ajalehele "The Whig-Standard", et tal on jäänud väga hea mulje 1976 Kingstonis korraldatud võistluste käigust.

Kallion on üks viiest nõukogude ametlikust esindajast, kellele ei meeldivat, et neid venelasteks nimetatakse, kellel on kahe olümpiaadala jooksul ettenähtud mitmeid vaatluskäike Kingstonisse. Nad jõudsid kohale juba paar päeva enne mängude algust, olles huvitatud tähelepanekuist, mida saaksid hiljem kasutada olümpiapurjetusel Tallinnas.

"Me oleme näinud suurepäraseid ettevalmistusi olümpiamängude ajaloos," ütles Kallion tõlgi kaudu ja täiendas siis, et sellega on ta hinnanud Kanada üldist panust, aga sellejuures tõstis eriti esile just Kingstoni.

Ajaleht seletab, et Tallinn, 400.000 elanikuga linn asub Soome lahe ääres Nõukogude Liidu riikide läänepiiril. Kui seal toimub 1980 olümpiamängude purjetamisvõistlused, siis on seal vahemaa Moskvaga palju suurem, kui oli Kingston Montrealist. Rongisõit võtab nende kahe linna vahel 14 tundi, lennuteel aga poolteist tundi.

"Meie olümpiaadi purjetuskeskus on juba oma ettevalmistustöödega kaugele jõudnud," seletas Tallinna linnapea Kallion.

Nõukogude ametivõimud on öelnud, et Moskva mängud jäävad palju odavamaks kui Kanada miljardiilise hinnasedeliga korralduskulud. Aga kui temalt küsiti võimalikku eelarvet, siis ütles Kallion, et ta pole selles veel kindel, aga ta lisas "Ma olen kindel, et ettevalmistused on küllaldased, et teha Tallinnast maailma purjespordi pealinn."

Organiseeritud purjespordiga alustati selles muistses linnas juba 1888 kui esmakordselt jahtklubi organiseeriti. Praegu on Tallinn populaarne purjetuskeskus N. Liidus. See on igaaastase Balti Regati asukohaks, mis on kujunenud tähtsaks rahvusvaheliseks sündmuseks nagu CORK kingstonis.

Ta ütleb, et see oli Tallinna võistluste organiseerijate kogemus, mis põhjustas, et linn valiti purjespordi korraldajaks.

Linnapea Kallion ütles, et ta delegaadid on tulnud kui õpilased, kes on kogunud suurel hulgal informatsiooni, mida nad kavatsevad Tallinna mängude puhul kasutada.

Öeldud: Taliolümpiaadil Innsbruckis "Meie võidame alati, sest oleme venelased".
Tõestatud: Montrealis, suvel 1976.

Signe Pinna rääkis vanematest Münchenis

MÜNCHEN (EPL) — Oma äsjasel küiskäigul Baleri pealinna pidas näitleja Signe Pinna Stockholmist loengu kohalikele kaasmaalastele oma vanematest Paul ja Netty Pinnast. Õhtu toimus Ida-Euroopa rahvusgruppide kooskõlimise majas, Haus der Begegnungi, suures klubiruumis.

Vaatamata suvepuhkustele ja Münchenis valitsevale troopilisele palavusele oli kohale ilmunud rohkesti eestlasi. Signe Pinna alustas oma referaati sõnadega: "Ma tahan teile Paul ja Netty Pinnat kui inimesi lähemale tuua kui nad seda laval oma publikule olid." Näitleja jutustas mitmeid huvitavaid seiku oma lapsepõlvest, näiteks sellest, kuidas teda ja ta venda vanemate lavatööst eemal hoiti, kuidas Paul Pinna ka suvevaheajal kui teater kinni oli, mitmeid esinemiste pakkumisi vastu võttis, et oma perekonnale võimaldada muretut suvitamist me tuntud kuurortides. Referendil oli kaasas ka huvitavaid fotosid Pinnade perekonnast ja meie lavakuulsuste rollidest. Külalist tänas haruldase vaimse külakosti eest kohaliku Eesti koguduse õpetaja Eduard Soosaar, kuna kokkutuleku korraldaja proua Ulla Rührschneck ulatas kimbu suvelilli. Sõna võttis ka toimetaja Karin Saarsen, kes jutustas Pinna Stuudio lavastusest Rootsis ja Signe Pinna pojast Jüri Jürgenhalist, kes on sammumas oma vanavanemate ja ema jälgedes, töötades käesolevast hooajast alates Uppsala Linnateatri juures abiprodutsendina.

Parry Soundis Kanadas suri 17. juulil Violanta Hindper, sünd. 12. veebruaril 1893 St. Peterburgis.

Torontos suri 17. juulil Aleksander Kori, sünd. 4. augustil 1897 Läänemaal.

Hamiltonis Kanadas suri 14. juulil agronoom Liisa Käbin, n-na Martinson, sünd. 27. märtsil 1896 Pulatus Viljandimaal.

Sydneys Austraalias suri 14. juulil Harald Pild.

Petserlaste kodukultuur

Kui Eesti teistes maakondades saab kultuurielu peamiselt koolide asutamisega alguse juba rootsi ajal, s.o. 1600-datel aastatel, leiame Petserimaalt esimese kooli 1837 mis on avatud Irboskas. 1876 lisandub sellele kool Petseris ja 1879 Pangevitsas. Siis on ka juba Petserimaal kirikukoolid, neist vanim Laura kreeka-õigeusu kirikukool, asutatud 1862 kohaliku preestri poolt.

1871 avatakse Petseris kahekласsiline 5 aastase kursusega ministeeriumikool. Esimesel aastal on sellel õpilasi 89, neist ainult 4 eestlast, kes teistest õpilastelt erinevalt on ka luteriusku. 1919 lõpul eli koolis 135 õpilast (17 eestlast, 7 lätlast, teised venelased).

Eesti iseseisvuse ajal töötas Petseris ka gümnaasium. Kõigele sellele vaatamata on aga maakonna elanike enamik jäänud äärmiselt madalale järjele oma kultuuri poolest.

Uuritud 867 elamust leiti olevat Eesti iseseisvuse ajal rahuldavad 669, mitterahuldavad 198. Tunduvalt jättis soovida puhtus elamuis ja õuedel. Elamutel olid palkseinad, mis soodustasid prussakate, lutikate ja muude parasiitputukate levinemist. 378 elamul puudusid väljakäigukohad. Kaevusid oli vähe ja joogiveti võeti sageli jõest või järvest 59 joogivee proovi keemilisest uurimisest osutus 20 kõlbmatuiks ja 10 kahtlasteks.

Toiduks tarvitati suvel piima, kartuleid, kalu, tangusuppe, putre, talvel kapsaid, putre, suppe, kurke, seeni ja liha. Kogu pere söi ühisest anumast, mille juures olid igal sööjal oma lusikas, nuga ja kahvel. Pikad paastuajad aga keelasid korralikku söömist ja nii kannatas elanikkond sageli alatoitluse all. Toitu valmistati kohtades, kus piididi puudusid, ahjukütmisel.

Saunade leiduvus oli pisut parem kui teised senini kirjeldatud oluartiklid. 867-st elamust uuriti saunu 691 juhul, milledest 8 olid korstnaga, 683 korstnata. Saunade katust asendasid neile laotud muld ja mättad.

Setu usumaalim on väga vaneegne. Kui nähtakse, et keegi hakkab surema, tõstetakse ta voodist välja ja asetatakse seina äärde pingile pühakuju juurde. Aknalauale pannakse kruusitäis vett, nn. hingevett, ja küterätik. Selles vees puhastavat end surnu hing.

Surnupesijale peab maksetama tasu, muid ta käed hakkavad valutama. Surnu pesemisel tarvitatud seebitükki kasutatakse arstimina. Puusärki pannakse surnule raha, nõel ja lõnga, mõnele ka viinapudel. Matusel sõõkse surnu haual ja pärast ka kodus.

Ka kirikliikud kombed on vanad. Kirikusse viiakse jumalakujudele andeid nagu võija kohpiima, mune, põliusaadusi.

Satseris peetakse lugu vanast kiviristist. Sellest usutakse, et tal on imettegev võim. Risti hoiukohaks on kirik, kuid teatavatel puhadel kantakse seda ümber kiriku väljas, mille juures püütakse seda puudutada ja suudelda. Risti austatakse maani kummardamisega ja sellele rah, lindiketse, paelte ja kaltsude asetamisega.

Meie mõistes kultuuriline tegevus puudub üldse petserlastel. Nad on ise endile loonud oma "loomuliku tarkuse". See annab neile juhtnööre kõlbilse elu korraldamiseks, kaunistab nende rõõmsaid ja kurbi hetki. Põlvest põlve on kandunud edasi nende vanad laulud, muinasjutud, vanasõnad, mõistatused kommete kõrval ja omavad oma jõu ja tähtsuse veel tänapäevalgi.

Veel Eesti iseseisvumise järel 1921 sügisel peetud Esimesel Setumaa kongressil otsustati vanemale põlvele hariduse andmiseks, eelkõige lugemise õpetamiseks, asutada pühapäevakoole. Need kutsuti elu algkoolide juures, arvult 44. Iga pühapäevakooli juurde asutati ka väike raamatukogu.

Nagu vaimline kultuur on ka nende majandus mitmeti soovida jättev. Põllundusest on eriti aiandus kängus. Väikemaapidajad otsivad kõrvalelatsusalasid politkupmeestena, linarookijatena ja päevatöölistena väljaspool oma kodu. Heal järjel on aga petserlastest kalurite elu ja teenistus. Eesti ajal oli neil juba 8 kaluritc ühisent. Häid püügi võimalusi pakub nelle eriti Pihkva järv ja Piusa jõgi.

E. VRAGER

Riin Rivanool

Pühapäevad

Suvepühapäevad ei ole enam sellised kui vanasti. Ei sinna poolegi.

Kui lastena vanaema juures suvesid veetsime, oli pühapäeva üheks tunnuseks, et ehtisime end üles. Uued kleidid selga, lehvidutid juustesse ja kingad-sokid jalga.

Äripäevil lippasime paljajalu ja seljas võis pidada vana seelikut või supeltrikood või ka pärts alasti ringi tõmmata — vastavalt vanusele, muidugi.

Pühapäeval läksime kirikusse. Pinkideta pühakoda. Teenistus oli pikk, aga palvetajad tohtisid põlvili lasta ja sedasi oli päris mõnus olla. Võis teist omasugust kõõnarnukiga torkida, kui tälskasvanud märkama ei juhtunud ja Taevaisa ei pannud seda sugugi pahaks.

Siinses maakodus pole kirikut lähedal, ka ei pane me endid pühapäevaröivaisse ja vahest ei teagi, milline nädalapäev käes on.

"Tuulevalkne. Hea päev risuhunnik ära põletada", teatab Aadam. Enne aga tuleb veel majataguse pinu küljest jäme kuivanud oks maha saagida. Saab tehtud! Kambas saetud ja põletatud!

Muru kasvab kui pöörane, mänguplatsil eriti. Murumitja juhtub korras olema. Niisiis niitma.

"Trepp on viltu! Tsementplokid tuleb kergitada, koorem liiva alla ja. . ." Asi see teha, aga võtab higi ja aega.

Söömaaja järele jõuan veel koridori kiiirida ja pesu pesta. Paadisilla juures tuleb veidi kamandada, et poisid kivid korralikult laoksid.

"Toru on umbes!" huilgab Aadam. Kogu perekondlik sõjavägi tõttab umbseid torusid lahti ajama. Ärge küsige minu käest, mis torud need on, aga kui te üleüldse teate, et torupidi jookseb vett ehk vedelikku, siis üks sedasorti see on. Mulle antakse kergelm töö:

"Riin, valva otsa juures ja kui vasakpoolsest — ei, parempoolsest ikka — läbi tulema hakkab, anna käega märku!"

Nõnda ma siis valvan toruotsa juures, ei kui tuleb parempoolsest — ei, vasakpoolsest ikka. . ." Kerge töö. Igav mis hirmus.

Õhtul holan kruustangidega ühte suurt mutrit kinni. Aadam parandab traktorit. Tema keerab ja mina holan teiselpoolt vastu. Uhh, öli pritsib, muida ja pori ja üleüldse kõike muud, mis on maalimas kole ja ligane. Ja siis tuleb kaevata auk, kuhu vana öli ära matta.

Õhtusel pesemisel prahvatab hüppelaud ojasse — pehkinud puu, saate aru. Aga ka see saab enne pimedat parandatud.

Võib-olla veel muudki.

"Nii palju sai täna ära tehtud. . ." alustab Aadam voodis, aga rohkemat ma ei kuule, sest mul on eriline and silmapilkselt magama jääda.

Oli pühapäev.

Seitse päeva hiljem on jällegi pühapäev. Juhtub, et Aadam on Margusega sõidus ega ole maal ka kedagi teist. Võin tunda seda üksiolemise suurt naudingut, mis ei tea kella, pea kinni sõõgiaegadest ega oli millestki muust, kui vaid päikesest ja ümbruse sõnatust jutust.

Päikesetõusul on jõgi kui udulooris ja kastene rohi köditab varbaid. Kuus pesukaru põgeneb suure raginaga kirsipuude otsa — mamma ja viis poega. Pole neid kunagi nii palju korraga näinud. Jätan nad sinnapaika mulle oma prillitatud nägudega järele vahtima ja tõttan oja äärde. Kurg tõuseb lendu.

"Ahaa, seesama siis ongi meie konnad nahka pannud", saab selgeks seletamatugi.

Kas teadsite, et ujuril on 4 jalga? Mitte 6 ega 8. Nendega laseb ta mõõda vett nagu mootorpaat. Hüppesillal vaikselt lamades näen samal päeval veel bilsamrotti: tuhkur hiilib hiirvaikselt mööda ja teda pole ma enam mitmel aastal näinud. Groundhog tuleb jooma ja tambib või üle varvaste, võõtoravatest kõnelemata.

Sõun vesirooside keskel paadis ja loen kriminulli. Ühe söömuga algusest lõpuni, ega mäleta sellest pärast midagi. Pahad saavad hirmsa palga ja head võidavad. Teadagi!

Teeme Pipiga kohvipausi. Pipi on papagoi, istub mu sõrmel ja temaga saab tavaliselt päevakava läbiarutatud.

Siis tuleb kuskilt mäluimätaste tagamailt lapsepõlvne kordus kava ja unistus: platvorm puu otsa, kust keegi ei tea otsida, kus vuhiseb tuul ja sahisevad lehed. . .

Järgmisel päeval on Aadam tagasi.

"Mida sa eile tegid? Mida sa lõunaks sõld? Kas keegi külas käis?" päris ta.

Vastused: "Ei midagi! Ei midagi! Ei keegi!" pole veenvad.

Jah, mida ma siis tegin?

Püüdsin konnale kille, katsusin ojas vähile seepi silma ajada, aitasin sipelgal männiokast vedada, kõndisin kastemärjas rohus, sõudsin vesirooside vahel, otsisin metsas seeni, lamasin rohus, närisin kasteheinakõrt ja vahtisin pilvi, ehitasin platvormi puu otsa ja lõhkusin jälle ära. Oi häbikest! Seda ei kõlba kõnelda.

Võiksin ju öelda, et koristasin kummutisahtleid, poonisin põrandaid, parandasin padjapõõre, kitkusin umbrohtu või pesin autot. Aga ma ei ütle. Kordan veelkord:

"Ei midagi!"

Milliseid pühapäevi tuleb veel? Kas ka milliseid "ei-midagi"-päevi?

Ümberkasvatamine Vietnamis Rootsi reporteri muljeid

Sajad tuhanded inimesed Lõuna-Vietnamis on uute võimukandjate poolt sunnitudtagasi koolipinki, et ümber õppida uueks eluks sotsialistlikus ühiskonnas, kirjutab "Svenska Dagbladeti" korrespondent Per Forslind oma reisist Lõuna-Vietnami.

Nendes ümberkoolituslaagreis arvestatakse tänaseni olevat vähemalt 100.000 ohvitseri ja antikommunistlikku riigiametnikku, kes aastaid koos ameeriklastega võitlesid ja tõotasid. Forslind külastas üht eelpoolmainitud kooli Mekongi jõedeltas ja leidis, et see sarnanes küll rohkem karistuslaagrile kui mõnele poliitkoolile. Niinimetatud "õpilased" on näiteks endised Thieu rezhiimi politseiohvitserid, kellel olla "suur süükoorem". Rootslane nendib, et kõige üllatavam on asjaolu, et need inimesed ikka veel elavad . . . Nendele vaadatakse kui sõjaohvritele.

Uued võimukandjad süüdistavad ameeriklasi nende niinimetatud "õpilaste" praegusesse olukorda sattumises. Sel moel loodetakse hoida lahti ust rahvusliikuks leppimiseks Põhja- ja Lõuna-Vietnami vahel. Per Forslind lisab, et ta ei näinud midagi Mekongi "koolis", mis võimuks oletada füüsilist piinamist nende poliitvangide kallal. Selle asemel tunnistasid "õpilased" ise, et neid piinati psühhilisel moel. Näiteks sunnitakse mõnesid neist öid kui päevad kirjutama oma "patukahetsuskirju". On internee rituid, kes kokku on juba kirjutanud 30 kuni 40 niisugust ülestunnistust. Forslind raporteerib edasi, et teda saatis külastusel dzhilp viie relvastatud põhja-vietnami söduriga.

Ümberkoolituslaagreid olla lugematul arvul kogu Lõuna-Vietnamis. Nendes õpetavad uued võimukandjad pärast kommunistide võitu 15 kuud tagasi kaotajaile uusi kodanike voorusi ja seda, kuidas olla "kena ja lahke". Peaaegu kõik lõuna-vietnamlased on ühel või teisel kujul mingit ümberkasvatamist saanud. See puudutab sõjaväelasi, ametnikke, vaimulikke, ärimehi, narkomaane ja prostituute. Enamusele jätkus kolme- kuni seitsmepäevasest kursusest. Aga need, kes olid Thieu armees ja võitlesid koos ameeriklastega või olid kõrgetel kohtadel riigiameteis, võivad istuda kuni kolm aastat uues koolis. Forslind jätkab, et vähe on nii tugeva korraga koole kui too nimetu õppeasutus sügaval Mekongi-deltas.

"See ei ole mingi kool vaid kontsentratsiooni-laager," nendib rootsi ajakirjanik. Ta kohtas õpilasi, kui need oli just tagasi jõudnud riisiväljadelt oma bambusest barakkidesse, higist läbimärgadena 40-kraadilises kuumuses. "Vähesed pilgud, mis tabasid külastajat, olid täis kibedust ja põlgust. . . See kool või laager on täiesti erinev nendest õppeasutustest, mida oleme näinud ametlikel fotodel, kus hästitoidetud kindralid istuvad puude varjus lugedes Marxi või Leninit, või gruppides õppisid uue aja laula. Siin pole heaolust jälgegi ja keegi ei laulu, "kirjutab Per Forslind, kes on ka Tallinnas käinud ja praeguseid Eesti olusid ilmekalt kirjeldanud.

Umbes aasta tagasi asutatud kool on paigutatud vanadesse sõjaväe barakkidesse, milledel on mullast põrandad ja bambusest seinad. Alguses oli siin 9500 õpilast. Need pidid siin elama kui silgud pütis, ütleb Per Forslind. Koolist võisid lahkuda 8700 "õpilast" juba nädala aja pärast. Tänaseni on alles 800 politseiohvitseri ja Thieu valitsuse ametnikke. "Need on niisugused, kes pole endid ise mitte ümber kasvatada tahtnud headeks kodanikeks," selgitas rootslasele kohalik tõlk.

Forslindi jutuajamised Thieu armee sõjaväelastega jooksid enamasti liiva, kuigi need ohvitserid tavaliselt peaksid oskama prantsuse või inglise keelt. Rootsi ajakirjanikule vastasid nad, et ei mõistvat võõrkeeli ja et kõnelus tõigi kaudu olla mõttetu. Intervjuu andis vaid üks 43-aastane vietnami kapten, kes oli alnud sõdur 25 aastat järjest. Ta töötas "kooli" puusepatöökojas. Utles, et soovis õppida uut elukutset enne kui lahkub laagrist. Temaga olevat kõik korras, tema perekond võivat teda külastada ja ta ise võib käia turul. Perekond on saanud isegi maalapi harimiseks.

Kui kaua need 800 "õpilast", kes senini ei ole rehabiliteeritud laagrisse peavad jääma, pole selge. "Kõige rohkem kolm aastat", oli vastus, mille Forslind sai. Need, kesa ikka veel kinni peetakse, on niisugused, kes ei aktsepteeri provisoorse Saigoni valitsuse poliitikat või keelduvad töötamast riisiväljadel. Enne kui mõni vang lahti lastakse, küsitakse tavaliselt tema kodukohast järele, kas teda üldse soovitakse vastu võtta.

Alles siis, kui koduküla elanikelt saabub jaatav vastus, võib endine politseiohvitser või riigiametnik koju tagasi pöörduda. Aga paljud ei ole enam teretulnud, öeldi Per Forslindile ametlikult poolt.

Rootslane külastas SAigonis üht teissugust kooli, kus ümber kasvatatakse endisi narkomaane. Juhatajaks on marxizmi-leninismi õpetaja Hanoist, Põhja-Vietnami pealinnast. Viimane ütles, et ühel juhul paranes üks 40 aastat oopiumit suitsetanud patsient 12. päeva jooksul. Siis algas aga tema pikemaajaline ümberõpetamine armastuse abil, et teda tagasi viia ühiskonda.

Armastus on lipukirjaks ka selles koolis, mis "naisele taas annab tema väärikuse. Seal õpib 304 endist sAigoni prostituuti. Nende keskmine vanus on 17 kuni 27 aastat ja nad on enamuses raskesti suguhaiged. Paljud ei oska lugeda ega kirjutada. Üldse on Saigonis naiste ümberkasvatamiseks ainult kaks kooli, prostituute aga 100.000-de ümber. Nii ei ole nendegi olukord eriti lootustandev, lõpetab Per Forslind oma reisikirja "Svenska Dagbladetis".

KARIN SAARSEN

PEN-liikmed kohtasid

BALTIMORE (VES) – Eesti PEN-Klubi kokkutulek leidis aset Lord Baltimore hotellis reedel. Klubi sekretär-laekur Asta Willmann tervitas penklubilasi, avaldades rõõmu näha koos nii suurel arvul kirjanikke ja kriitikuid üle maailma. Ta kandis ka ette esimehe prof. Ants Orase läkituse, milles viimane avaldas kahetsust, et ta ei saanud tervitlikel põhjustel kokkutulekust osa võtta.

Läkituses ütles ta muuhulgas: "Meie ringkond on väike, kuid ta on väimseks eelpostiks meile mitte sõbralikus maailmas. Sellega nii me tõestame oma olemasolu vaimselt küpse rahvana, olulise osana läänekultuurist ning saame võimaluse demonstreerida seda fakti ülemaailmse foorumi ees. . . Eesti kirjandus on olemas. Seda kõigi võimalike vahenditega teatavaks teha on meie ülesandeks – Londonis, Haagis, Viinis, Pariisis –, millises tahes Lääne kultuurilises keskuses – nii tugeva ja mõjuva häälega, kui see meil iganes võimalik. . . Kõige kiuste hoidkem kokku ja tegutsegem, et ka suur maailm teaks, et meile on veel alles jäänud Vanemuise kannel, millest ühes oma lauletuses räägib Gustav Suits."

Kohvilauas toimunud vestluste ja arutluste raames tuli kõne alla ka Torontos alguse saanud algatus Eesti Tõlkefondi loomiseks, millele oli pandud alus 31. jaanuaril eesti raamatu 450-aasta suurpeole kogunenud eestlaste poolt. Küsimuse võttis üles Antoni Truuvert, kes koos aupeakonsul Ilmar Helnsoo ja kirjanik Arved Viirlaiuga on alla kirjutanud trükitud üleskutsele fondi toetamiseks. kirjanik Viirlaid ongi fondile hambarahana annetanud 2000 dollarit ja kui fond läheb käiku, on sellele loota toetust ka Kanada valitsuselt. Truuvert tegi ettepaneku vielilikmelise ajutise toimkonna loomiseks, kes aasta jooksul koostaks fondi põhikirja, misjärel fond tuleks inkorporeerimisele ja läheks käiku.

Valev Uibopuu avaldas soovi, et Rootsi eestlaskonnale antaks aega küsimusega tutvumiseks, kuna Rootsis on juba loodud mitmeid fonde ega tekiks paralellismi. Ka ei oleks igalpool ingliskeelsed tõlked kõige kohasemad, vaid kirjandust tuleks tõlkida eellistavamalt asukohamaade keeltesse.

Dr. Valgemäe ja prof. Saagpakk rõhutasid heade tõlgete ja heade nimedega kirjastuste tähtsust eesti kirjanduse viimisel läänemaailma lugeja ette. Mall Jürma rõhutas fondi tähtsust ja soovitas seda tõsiselt rakendada. Dr. Felix Oinas teatas, et indiana ülikool, kus tema on õppejõuks, on avaldamud mitmete eestikeelsete teoste tõlkeid ning ülikoolis treenitakse kolme tõlkijat, keda edaspidi saaks tõlketöös rakendada.

Põhimõtteliselt toetas PEN-Klubi kokkutulek Eesti Tõlkefondi asutamist, et eesti väärtkirjandust levitada läänes. Toimkonda valiti Uhendriikidest dr. Felix Oinas ja mag. Mall Jürma.

Asta Willmanni algatusel kirjutati alla tervituskaartidele prof. Orasele, Marie Underile ja teistele meie kultuuri kandjaile.

M.J.

PRISSTOPP
PÅ NYA PERSONBILAR, BILRESERVDELAR M M

Regeringen har infört prisstopp på nya personbilar samt på motorer, bilelektrisk utrustning, delar i övrigt till personbilar och flertalet tillbehör till dessa. Tillbehör som inte omfattas av prisstoppet är bl a bildäck, bilbatterier och bilradio.
Beslutet gäller fr o m den 4 augusti 1976. Stoppriser är de priser som tillämpades tisdagen den 27 juli 1976.

Regeringens beslut återfinns i SFS 1976:655 som kan beställas genom bokhandeln eller från Liber distribution, förlagsorder, 162 89 Vällingby (tel 08-89 01 20). I Stockholm även direkt från avd för statliga publikationer hos Fritzes bokhandel, Fredsgatan 2 (tel 08-23 89 00).
SPK:s meddelanden och föreskrifter i anslutning till gällande prisregleringar publiceras i serien Prisregler. Det nu aktuella numret, Prisregler 1976:10, utges inom kort och kan erhållas från SPK eller priskontoren hos länsstyrelserna utanför Stockholm utan avgift. Det distribueras även direkt till berörda branschorganisationer. Nämndens adress är: Box 1611, 111 86 Stockholm, tel 08-14 20 80.

statens pris- och kartellnämnd SPK

Noorte laskurite väljaöpe Jõeküärul Kanadas — Montrealis on skautlikud laskurid aastast aastasse kuulunud Briti impeeriumi noorte eliiti. Nende treener Endel Ruberg annab tulejoonel juhiseid, peall vaatavad Jõeküääru juhataja pr. H. Aruja ja kasvataja Jaan Elias. Noored laskurid on Sven Reitav, Enn Kiudorf, Indrek Laaman Hanno Niias ja Rein Taul (EPL-foto Trummer).

A. Rannit oma kohtamisest Aleksander Solzhenitsõniga

Juunikuu lõpul külastas Yale'i ülikoolilinna kuulus vene kirjanik ja Nobeli laureaat Alexander Solzhenitsõn. Seal tal oli 8-tunnine vestlus eesti luuletaja ja Yale ülikooli Slaavi ja Ida-Euroopa kirjanduse kuraatori Aleksis Rannitiga. Külaskäik äratas tähelepanu kohalikus ajakirjanduses, "The New York Times" oma 24 juuni ja "The New Haven Register" järgmise päeva numbris avaldasid Ranniti abikaasa poolt tehtud foto ja teine ajaleht esiküljе uudise pealkirja all "Solzhenitsõn külastab sõpra Yales". Kirjutus põhineb vestlusele, mille Rannit oli andnud kohaliku ajalehe reporterile.

Ajakirjanik iseloomustab Yale professorit ja luuletajat Aleksis Rannitit tasase, peagu sosinani laskuva hällega vestlejaks, kes 90 minuti jooksul andis edasi oma muljed eksiikirjaniku Solzhenitsõnist.

Ajakirjanik ütleb, et kuuldused seliest salajasest kohtumisest olid liikunud ülikoolilinnas, et Nobeli laureaati Solzhenitsõnit oli nähtud liftis ja raamatukogudes. Nüüd on Rannit. kes pärineb praegu N. Liidu poolt okupeeritud Eestist, nõustunud intervjueerimisega.

"See oli meie esimene kohtumine", seletas Rannit. "See oli ühe kirjaniku külaskäik teise juurde".

Ta iseloomustab Solzhenitsõni edasi, et ta oli väga tsiviliseeritud, väga viisakas, väga tähelepanelik. Ta oli inimene kellega koos olemine oli suur elamus. See oli nagu koosolemine sama perekonnaliikmega. Rannit küsitles tema tervise järgi, sest Solzhenitsõnil oli kümne aasta eesti vähioperatsioon, mille järgi ta kirjutaski oma romaani "Vähktöve palat". Praegu on tal aga väga hästi ja on paranenud Shveitsis.

Ta on seal üldiselt õnnelik kuigi soovib, et seal oleks rohkem lund. Alaska, mida ta just hiljuti külastas, on talle rohkem koduse Venemaa sarnane.

Rannit võib öelda, et Solzhenitsõni loomingu sõbrad ei tarvitse kaua oodata uute kirjanduslike teoste järgi. "Praegu on palju häid kirjanikke maailmas. Järgmised kümme aastat, kui Jumal lubab, ma pean töötama ajaloo alal mida Nõukogude Liidu valitsus ja paljud läänemaailma kirjanikud on võtsinud", on Solzhenitsõn öelnud.

Kohtas Aleksander Solzhenitsõni

Just selleks ta raegu kogubki materjale, et kirjutada ajaloolist raamatut 1917 oktoobrirevolutsioonist ja sellele eelnenud veebruarirevolutsioonist.

Yales peatumise ajal ta uuris Vene ajaloolisi materjale Beinecke Haruldaste Raamatute ja Käsikirjade raamatukogus, kus nägi esimest korda mitmeid haruldasi dokumente ja fotosid, mis aitavad teda oma töö koostamisel. Kuna Rannit on kindlustanud Yalele viimase Vene salapolitseiülema kindral Spiridovichi arhiivi, kes töötas tsaar Nikolai II all, siis on see eriti väärtuslik allikmaterjalide kogu.

Samuti on seal originaalseid fotosid tsaari perekonnast Venemaal, mis on ainsaiks sellesarnaseiks läänemaailmas. Rannit ütleb, et Solzhenitsõn oli sügavalt haaratud neist materjalidest. Ta ei võinud ettekujutadagi, et meil on selliseid materjale nii rohkesti. Solzhenitsõn oli varem kaks kuud veetnud Stanfordi ülikooli Hoover raamatukogus otsides sealt faktilisi taustamaterjale. Arvestades muljega, mida Solzhenitsõn Yalest sa, on väga tõenäone, et ta tuleb uuesti Yale Vene ajaloolisi materjale uurima.

Olles Beineckes Solzhenitsõn kirjutas autogrammi ühele haruldasele esimesele väljaandele oma raamatust "Üks päev Ivan Denisocichi elus". See raamat on nüüd N. Liidus keelatud ja konfiskeeritud.

Rannit iseloomustab külaskäiku kui tööiseloomulist. Ta üteb, et Solzhenitsõn ei soovinud kedagi näha. Ta pole ühke inimene. Ta soovis oma aega kasutada ainult ajalooliste materjalide saamiseks. Solzhenitsõni tagasihoidlikkus on tingitud ka vähesest inglise keele oskusest. Ta pole kunagi teadlikult õppinud inglise keelt ja võib seda rääkida lihtsate lausetega. Küll räägib ta voolavalt saksa ja vene keelt.

Rannit kujutab Solzhenitsõni poliitiliselt moodsa mehena. Ta tunneb seda ülekohut mida kommunisid on teinud vene rahvale ja teistele okupeeritud rahvastele. Ta on väga murelik maailmapoliitika pärast. Kuigi ta on N. Liidu valitsuse poolt välja saadetud, pole ta kibestunud.

Ta on inimene, kes isub, et Ameerika noorus ja Venemaa noorus on kord paremad kui olid nende vanemad.

Aga vene noorusele on blokeeritud lääneriikide majandusliikud ja tehnilised võimalused. Kuidas me võime neid toetada majanduslikult ja tehniliselt ja loota nende vabanemisesse? oli Solzhenitsõn küsinud.

Kuid Rannit on avastanud ta kuiva huumorituju. Kui mõlemad olid New Haveni Broadway'l jalutamas ja vene kirjanik märkas Tyco paljundusäri reklaamsilti, ta ütles: "Oh, siin maksab koopia. Shveitsis on selle hinnaks 13 senti. Venemaal aga sa pead maksma ühe koopia eest kümne aasta sumitõõga oma elust".

Enne Yale külaskäiku oli ta olnud kolm kuud Alaskas ja Kalifornias. Sealt läinud ta Pittsburghi ja pöördus siis tagasi Shveitsi.

Nagu luuletaja Rannit "Vaba Eestlasele" ütles, olid Solzhenitsõni vaated mitmele akutuaalsele poliitilisele probleemile tänapäeva maailmas haruldaselt selgelt nähtud ja läbinisti tuntud.

300 autot ikestatute paraadil Los Angeleses

LOS ANGELES (VES) – **Ikestatud Rahvuste Nädalat tähistati 17. juulil Los Angeleses aktusega City Hallis, millele järgnes autoparaad 300 lipuga ja plakatitega Jaia Wilshire tänavat kaudu MacArthuri parki, kus toimus pärjapanemine Ungari Vabadusvõitlejate ansamble. Aktust ja paraadi filmisid televisioonijaamad KNBC, ABC ja CBS ning Los Angelese Times'is ilmus pilt pärjapanemisest Ungari Vabadusvõitlejate ansamble. Nädal oli proklameeritud Ikestatud Rahvuste Nädalaks Kaliforniа osariigis ja seilele on alla kirjutanud osariigi sekretär March Fong Eu, kes oli sellal kuberneri asetäitja, kuna kuberner Brown ja asekuberner Dymally viibisid teistes osariikides. Los Angelese linna proklamatsiooni andis ile linnapõunik Art Snyder.**

Kaliforniа osariigi naisrepublikanide klubide esinaine Jackie Harker luges ette president Fordi proklamatsiooni Ikestatud Rahvuste Nädalaks.

Tervitusi oli tulnud senaator John Tunney'lt, kongressiliikmetelt James Gorman, Barry Goldwater jr, Glen Anderson ja senaatori kandidaadilt S.J. Hayakawa'lt. Sõnavõtte oli veel Ungari Vabadusvõitlejate Ühingu esimehelt John C. Dolinsky'lt ja kuubalaste esindajalt Jose Marrero'lt. Mõlemad nimetasid, et detente on kasuks Venemaale, kuid kahjuks Ühendriikidele. Nad nõudsid dr. Henry Kissingeri lahkumist valitsusest.

Võeti vastu resolutsioon, milles muuhulgas mainitakse: Meie nõuame, et USA president astuks vastavad sammud internatsionaalsel foorumil Kremli võimukandjate vastu nende agressiivse poliitika ja genotsiidi üle. Meie nõuame, et USA president võtaks samad sammud kasutusele punaste võimukandjate vastu, nagu seda tehti Rodeesiaga. Meie samuti nõuame, et president tühistaks nn. "Sonnenfeldt doktriini" ning lõpuks meie nõuame, et Helsingi otsused tulevad panna käiku vene impeeriumi suhtes. Aktus lõppes rumeenlasest õpetaja Richard Grabowski palvusega.

Järgnes 300 autoga paraad koos ikestatud rahvuste ja ameerika lippude ning plakatitega MacArthur pargi suunas. Autodel olid süüdatud tuled. Ühisele ikestatud rahvuste veoautole oli ehitatud trellidega vangla, kus appihüüdvad käed kandsid kõikide ikestatud rahvuste nimesid.

Esto. . . Alg. lk. 1

tänavate ääred olid täidetud eestlastega, kes ju loomulikult pidanuks kaasa marssima. Rongkäik olnuks siis kindlasti oma kilomeeter pikem. . .

Suurimad ja meeldejäävaimad üritused olid veel laulupidu ja valguspidu. Viimases osas märkasin, et Toronto valguspeol oli esinejaid tunduvalt rohkem. See ei seganud aga kvaliteeti. Ja vaim oli vaatamata vihmale erakordselt vapper. Eestlased oskavad võita rakusi, kui on vaja. Esto-76 korraldajad Baltimores olid teinud tohutu töö ja tegid seda kogu pea kestel. Loomulikult andis siis juba väsimus tunda ja mõnikord andis tunda informatsiooni puudus. Kui midagi üldse viitu oli, siis noorte ühiselamute kaugus ülikoolides, kust bussiühendus tsentrumiga oli väga hõre.

Richard Norvell kritiseerib USA-korraldajaid ka selle poolest, et Eesti Päevadel peaaegu tälesti unustati ära kogu Eesti Päevade idee vaimne isa Robert Kreem Kanadast. Oleks nagu oodanud, et nii teenekat Eesti Päevade lansseerijat oleks kuidagivõisi esile tõstetud, kas võ tervitajana või aukülalisena. Ei ole heaks tooniks unustada nii suuri teeneid. Ei ole imestada kui seda pahaks pannakse ka Kanada poolel.

Tunneme huvi veel järgmiste Eesti Päevade küsimuses. Teatavasti jäi Baltimores otsustamata, kus järgmised Eesti Päevad toimuvad ja USA-poolel on ajakirjanduses küsimusse seatud, kas Rootsi üldse saaks olla sobiv või "kõlbulik".

Richard Norvell ütleb:

— Järgmine Esto peaks loomulikult tulema Rootsi, kuna Esto et ole mõeldud ainult Ameerika mandri eestlaste suurpidustusena. Need on ülemaailmsed Eesti Päevad. Rootsi-eestlased on nüüd kahel korral näidanud oma solidaarsust nii Kanada kui USA eestlaste vastu. Nüüd on nende kord näidata solidaarsust Rootsi eestlaskonnale.

Minu arvates oli viga, et Toronto pidustuse eeskujul ei kutsutud kokku kõikide Esto-komiteede ühist koosolekut. Nüüd kutsuti koosolekule vaid üksikute maade komiteede esimehed ja sellel koosolekul nõudsin, et varem kokkulepitud laiem koosolek kokku kutsutaks. Esto-76 peakomitee esimees Kaljo Popp lubaski seda, teatas aga hiljem, et selleks pole aega. Kahjuks, sest järgmiste Eesti Päevade otsustamine on niivõrd oluline asi, et seda ei saa otsustada üksikute komiteede juhid, vaid laiem foorum, kus oleksid esindatud paljud ringkonnad.

Kui näit. Esto tuleb Rootsi, siis on arusaadav, et kõik eesti ringkonnad Rootsis seda toetaksid ja kaasa aitaksid, et see täielikult õnnestuks. Baltimores levitati juttu, et Rootsis ei saa rongkäiku korraldada, eesti lippu heisata jne., mis minu arvates ei pea paika — kas ei heisatud alles hiljuti Stockholmi kõigis ametlikes lipuvarrastes Eesti, Läti ja Leedu rahvuslipud ühe konverentsi puhul.

Muidugi on Rootsis olukorrad teistsugused ja kahtlemata on eestlased siin massimeediumide osas vähem populaarsed kui USA-s ja Kanadas. Kuid kusagil ei ole demonstratsioonivabadus nii avar kui just Rootsis.

Esto-76 Rootsi Komitee tuleb lähemal ajal kokku, et ette valmistada uue komitee loomist järgmisteks Eesti Päevadeks. Seekordne komitee tuleb ju likvideerimisele pärast kolm aastat kestnud pingelist tööd. Küsime, kas komiteel on olnud muresid selle aja jooksul? Richard Norvell vastab:

— Kõige raskem oli ühendusepidamine Baltimorega, kust mõnikord oli raskusi vastuste saamisega kirjadele. Aga kõik läks ju hästi, kuigi lõpuetapis sattusime mitmetele streikidele: reisi alguses tuli SAS-kabiinipersonali streighoiatus, äralennul oli Kopenhaagenis lennuväljatööliste streik — meile määratud lennukit ei tangitud, mille tõttu lennuk Ariandasse tuli reservbensiiniga, et meid peale võtta ja tankida. Olukord, mis ärasõidul tekitas venituse. See osutus omast kohast vajalikuks, kuna viivituse jooksul mõned, kes olid unustanud võtmast visa, jõudsid seda teha USA-saatkonnas. Ja siis lõpuks tagasisõidul streik New Yorgi lennuväljal. Aga siin me oleme. Ja tuju ei ole see rikkunud.

Mõteldes järgmistele pidustustele pean vajalikuks rõhutada, et need toimuksid koos skautlike noorte maailmalaagriga nagu Torontos. Esitaks kindlustab see noortele võimaluse kaasa elada, teiseks on see ka administratiivselt praktilisim, sest siis on tegemist vaid ühe ühislennuga mitte aga mitmetega neljaastases ajavahemikus.

Vestles: JUHAN KOKLA

Ümber. . .

Alg. lk. 1

ja pealegi osa neist on lahkunud ümberasumise korras vastavalt Hitleri ja Stalini kokkuleppele, millega nad vabastati N. Liidu kodakondsusest. Baltisakslased olid senini arvamisel, et neil ei ole midagi tegemist N. Liidu poolt eestlastele läänes omistatud "topeltkodakondsusega". (Vt. tänane juhtkiri).

Noorte. . .

Alg. lk. 1

och Fritid toob oma augusti numbris ära nende algupärase kombinatsiooni-mööblitaldee.

Lähemalt leheküljel 4.

— — —

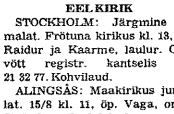

EELKIRIK

STOCKHOLM: Järgmine jumalat. Frötuna kirikus kl. 13, õp. Raidur ja Kaarme, laulur. Osavõtt registr. kantselis tel. 21 32 77. Kohvilaud.

ALINGSÅS: Maakirikus jumalat. 15/8 kl. 11, õp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed.

GÖTEBORG: Kristiines jumalat. 15/8 kl. 14, õp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11 jumalat. 8/8 kl. 11, Laur, koor ja kvartett, Isanda surma mälest., kog. tund. 10/8 kl. 19 palve- ja piiblit.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 8/8 kl. 14, Saraoja, Targama. 11/8 kl. 12 jumalat, pensionäridele, küüaine Brita Hagvall Tshilist.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 8/8 kl. 11, Hell, ödede duett.

BORÅS: Blåbandi saalis jumalat. 8/8 kl. 10, Kristuse surma mälest., Vaim.

ESKILSTUNA: Elim, Nygatan 25 jumalat. 8/8 kl. 10.30. Loogna.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat, 7/8 kl. 18 piibli- ja palvet, Milder. 8/8 kl. 17 Verendel, koor, solist.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 8/8 kl. 11, kohal. vennad. Piibli- ja palvet. 7/8 kl. 15 ja 11/8 kl. 13.

— — —

Torontos suri 24. juulil Felix Weiman (Vahlesalu), sünd. 2. veebruaril 1918 Ridalas Läänemaal.

Lübeckis Saksamaal suri haiglapõetaja Linda Rämson, sünd. 1895 Venemaal.

Sydneys Austraallas suri Asta Remmert, sünd. 26. aprillil 1911 Tallinnas.

†

Meie südamlik kaastunne pr. Ingeborg Piipuule tema abikaasa

Vassili Piipuu

surma puhul.

ALEKSANDER MEIER
abikaasaga

EDUARD PLANK perek.

SULEV KAJASALU perek.

VASSILI REINART perek.

†

Surma läbi lahkunud

Irene Kallas't

mälestavad

RICHARD
abikaasaga

VÄINO
perekonnaga

— — —

Olgu Sulle kerge vööramaa muld!

Dr. Ants Nõu

Ants Nõu in memoriam

Ilusal kesksuve päeval, puhkuste ajal, kui Su omaksed ja sõbrad nagu Sa isegi olid laialt üle Rootsi või üle maailma, sain Kanadas olles vapustava sõnumi Sinu surmast. End välja puhata, koguda kehalist ja vaimset jõudu järgmiseks tööperioodiks olid Sa soovinud. Kuid pikamaa ujumisel külmavoolulistes Östhammari veites juhtus 10. juulil õrnustu, tõenäoliselt südameatakk, mis ootamatult tõmbas järsu kriipsu Su just avarduvale eluteele. Olid Sa ju just saanud hea kutsealalise tunnustuse ülemarsti kompetentsi saavutamise näol ja Sa oleks kindlasti saanud Sinu poolt taotletud ülemarsti koha Gävle kopsukliinikus. Sellel taustal tundub Su surm eriti traagilisena.

Meenutagem mõned lõigud Sinu eluteelt: Sündinud 7. jaanuaril 1940, Tallinnas. Lõpetanud gümnaasiumi Upsalas 1959. Õppinud arstiteadust Upsala Ülikoolis, kus sooritanud 1961 med.-kand. ja 1971 med.lic. eksamid. Juba enne arstipaberite kättesaamist töötanud arsti kohusetäitjana pikemaid või lühemaid ajaperioode eri haiglates Kesk-Rootsis.

Alates 1972 töötanud Upsala Ülikoolihaigla kopsukliinikus, viimasel ajal tihti ülemarsti kohusetäitjana. Sinu teadusliikuks erialaks oli astmahaigus, mille kohta Sa oled kirjutanud artikli ja pidanud ettekande rahvusvahelisel foorumil. Trükis on veel üks artikel kuna kaks teadusliikku tõsid jäid pooleli.

Eesti pagulasühiskonna tööst võtsid Sa osa eriti ülioõpilaspõlves. Olid Upsala Eesti Ülioõpilaskonna juhatuse liige 1961—64 ja Ü.S. Raimla juhatuse liige 1962—65, sellest Seltsi Rootsi esimehena 1963—65. Olid Liberaalse erakonna liige.

Sinu peamised harrastused olid fotografeerimine, maalimine, antiikasjad ja looduses liikumine ning ujumine. Sinu loodud piidid reetsid intelligentset ja tundesoojat vaistu inimeste mõistmiseks.

Arstina Sa olid hinnatud nii haigete kui ka töökaaslaste poolt: heasüdamlikkus, kannatlikkus, töökus ja huumorimeel olid mõned Su iseloomujoontest.

Armas sõber, puhka rahus vana ülikoolilinna Upsala kalmistul. Soendagu suvine pälke Su kalmu ja puhugu Upsala lagendiku talvetuuled Sulle igavest unelaulu.

JAAK KIVILOOG

— — —

Kokkuhoid raadiote arvel?

WASHINGTON (VES) — USA riigimajanduse asutus General Accounting Office on soovitanud administratsioonil kokkuhoidu saavutada mh. Münchenis asuvate Radio Free Europe ja Radio Liberty arvel, millised teatavasti on pinnuks silmas idariikidel.

Seekord ei soovitata küll otse raadiote sulgemist, vaid Münchenist Washingtoni paigutamist, et neid seal hiljem ühendada välisministeeriumi ametliku Voice of America raadiotegevusega. Teatavasti on Radio Liberty ka eesti saade ning vastav toimetus Münchenis.

USA-naised sõjakoolides Pensionile 38-aastaselt

Naistel USA-s olevat palju rohkem sõnaõigust kui meil, vanas Euroopas, Eriti oma kodudes oskavad nad veltveelbit mängida — oma mehi nõusid peserna ja lapsi hoidma sundides. Niisid aga hakkavad naised Ameerikas ka kõige ürgsemaid meeste ameteid üle võtma, nimelt sõjameeste omi ja seda õige mitmete relvaliikide alal.

USA-st ainult viis aastat nocrem, varsti 175-e aastane kuulus West Pointi maaväe sõjakool New Yorgi lähedal vannutas juuli kuu algul rühma oma asimesi naiskadette. Ka õhuväe, mereväe ning piirikaitse akadeemiates õpib naisi. West Pointis on praegu kokku 4.200 kadetti nelja-aastasel väljaõppel. Uue 1.475-e aspirandi hulgas võeti tänavu suvel vastu ka 118 naist. Neile avanesid sõjaakadeemia uksed president Fordi allkirjaga uue seaduse põhjal.

Üldiselt ei erine ameerika naiste sõjaline väljaõpe meeste omast. Nii võivad ka naised õppida langevarjuriteks, helikopteri pilotideks või dzhunglivõitlus-üksuste ülemateks. Järgmisel olümpiaadiaastal 1980 saavad West Pointi 118 naiskadetti arvatavasti kõik leitnantideks, kui midagi erilist nende elus ei juhtu. Oma lipuvande andsid nad koos meeskadettidega ühes reas vaheldumisi seistes. West Pointi lipukirjaks on "kohus, au ja isamaa". Kodukorda on aja jooksul veidi pehmendatud, sõjaväeline distsipliin jääb alles, ent "mõõdukamana ja loogilisemana". Keelatud on igasugune füüsiliselt pingutav karistus, nagu näiteks ringijooksmine paraadväljakul seljas kolm kuni neli mundrit üksteise peal.

Naiskadettide eluruumid West Pointis on samadel majakorrustel kui meeste omad, kuigi naised elavad ornaette ja neil on eraldi pesemis- ning tualettruumid. Valvehoiakus sistes nõutakse naistelt sama sirget hoiakut kui meesteltki: rind ees, kõht sees, jalad koos ja sõrmeotsad (naistel muidugi) seelikuõmblustel. West Pointi kuulsa maaväe akadeemia kasvandikeks on olnud Teise maailmasõja tippohvitsere, nagu liitlasvägede ülemjuhataja ja pärastine president Dwight Eisenhower, Kaug-Ida sõjakäigu kangelane kindral Douglas MacArtur ning kindral Omar Bradley. Viimane oli ühendatud ameerika sõjajõudude kindralstaabiülem. West Pointi vanad luuderohuvääidesse kasvanud hooned pärinevad 18-nda sajandi lõpupoolelt. Siis olid need tutud Fort West Pointi nime all ja pidid kaitsma Hudsoni jõeorgu inglise mereväe pealtungi eest. 1802 asutati esimene ajutine sõjakool, mis president Thomas Jeffersoni ajal muudeti alaliseks. Tookord alustas sõjakool oma tegevust viie ohvitseri ja kümne kadetiga. Naistest polnud siis juttugi.

Praegused naiskadeid ameerika sõjalistes akadeemiates peavad ise hoolitsema oma tubade puhtuseja sõjaväelise korra eest. Nad ei tohi oma ruumides meeskolleege vastu võtta. Naisi nimetatakse nende sõjaväekraadi ja lõgnime pidi, kusjuures "preili" muidugi jääb ära. Teiste USA kaitseväe õppeasutuste hulgas, mis naisi võtta õoetavad on Lennuväe Akadeemia Colorado Springis, kus käesoleva aasta juulis õppust alustas 150 naist, kuigi mitte lahingulendurite kursustel.

Esimese päeva üheks puhtnaiselikuks pettumuseks paljudele oli juuste lühikeseks lõikamine Lennuväe Akadeemia oma naisjuuksuri juures. Valida võis ainult nelja erineva väga lühikese soengu vahel. Mees- ja naiskadettidel on lubatud omavahel kohtamas käia, kuid ainult sama aasta kursuslaste vahel. Siinjuures võiks mainida ameerika ajakirjandust hiljuti läbinud teadet, mille järgi King-Point i Kaubalaevastiku Akadeemia naismerekadett, 20-aastane Nancy Doneily, oma ohvitseri diplomist ilma ei jää, kuigi teda tabati kihlatuga ta omas toas mitte just sõjaväelisel õppusel. Nancy kasitseks astus välja isegi "Ameerika Kodanlike Õiguste Eest Võitlemise Liit".

Naiskadettidel on lubatud rahakotti kanda, aga mitte marsimise ajal. Mõnel juhul ei tehta ka takistusi ei kõrvarõngaste ega muude ehete suhtes, kuigi mõõdukuse piirides. Varemalt kui teised väeliigid olid naisi oma teenistusse võtnud ja välja õpetanud ameerika merevägi. Sõjalaeval "The Sanctuary" teenis juba kolm aasta tagasi 64 naist, nendest oli kks ohvitseri, kaks tekimadrust, 12 oild laeva teenindamise ja tagavara ladude osakonnas, 21 olid meditsiinilised assistendid või hambatehnikud, kolm olid kontoriametnikud ja üks radiooperator.

Neile lisandusid 23 mereväe haiglaõde. Käesoleva aasta esimesel juulil võttis Rannakaitse Akadeemia New Londonis, Connecticuti osariigis, vastu 28 noort naist. Need olid esimesed naiskadetid nimetatud kõrgema õppeasutuse 100-aastases ajaloos. Mehi oli 288.

Oma esimese treeningu said naiskadeid rannavalvelaeval "The Eagle", mis juhtis Ameerika Ühendriikide 200-a. juubeli purjelaevade paraadi. Paljud ameerika naised eelistavad 4-aastast sõjaväelist õppust ülikooli põhihariduse asemel. Näiteks lõpetavad rannakaitse kadetid oma Akadeemia akadeemilise-põhikraadiga, mis vastab rootsi fil.kand-ile, mõnel praktilise teaduse- või inseneri-alal. Pärast maaväe West Pointi, mereväe Annapolise või lennuväe Colorado Springsi akadeemiate lõpetamist leitnantidena saavad naised nagu mehed-mehedki 660 dollarit kuus ning on kohustatud oma väeliigis teenima vähemalt viis aastat. Siis võivad nad minna pensionile poole kuupalgaga juba 38-a aastaselt. Naised, kes õpivad Merekaubanduse Akadeemias, saavad pärast lõpetamist samuti ülikoolikraadi ning kas teki, või inseneria ohvitseri diplomi. Üks ameerika silmapaistev lennuväekapten on Münchenl olümpiaadi vettehüppe tshempion Micki King, kes teenib Lennuväe Akadeemias võimlemisõpetajana. Üks kõrge sõjaväelise kraadinga naine on 51-aastane kindral Jeanne Holm, kes oma sõjaväelist karjääri alustas aastal 1942 veoautojuhina. Ta on praegu Lennuväe Personaali Nõukogu president.

KARIN SAARSEN

Ford võttis vastu diplomaatkonna

WASHINGTON (VES) — President Fordi poolt 20. juulil korraldatud juubelipäeva vastuvõtul viihinud diplomaatkond kohtas presidenti ja ta abikaasat Valge Maja nn. roosideaias, kus kõiki diplomaate presidendile esitas uus protokollilõlem Shirley Temple-Black, esimene naine USA-s neis kohustustest. Vastuvõtu kavalises osas olid rakendatud rida selle ala kuulsusi, kes esinesid ala hiigeltelgis, mida mõned päevad varem oli kasutatud ka Briti kuninganna Elizabethi vastuvõtuks.

Seal pöördus president ka õõnega diplomaatkonna poole, avaldades nende kaudu maadele ja rahvastele tänu nende panuse eest USA-le kahe sajandi jooksul. Ühtiasi andis ta diplomaatliku korpuse vanemale Nikaragua suursaadik dr. Saccassale punaesst puust nikerdatud USA vapikulli. Hiljem saadetavat samased mälestuskingid kõikidele USA-s akrediteeritud riikide saadikutele.

Koosviibimisel, mis esinemiste ja tantsuga jatkus hiljem valge Maja vastuvõturuumides, oli diplomaatkonnal hääl võimalusi omavahelisteks kokkupuudeteks. Muuseas oli seal ka E.V. esindajal Jaaksonil õõnelusi mitmete maade saadikutega, nende seas Tallinnast pärineva Saksa Liiduvabariigi suursaadikuga Washingtonis.

Järgmisel päeval oli Jaaksonil nõupidamine Läti ja Leedu esindajatega, dr. Dinbergsi ja dr. Backisega, kes täidab nüüd Leedu Vabariigi esindaja ülesandeid Washingtonis haigestunud senise esindaja Kajeckase asemel. Jaaksonil oli ametlaline kohtamine ka välisministeeriumis Balti laua juhatajaga.

● Mis juhtus

ÄRAHUPPAJA SAI ASUÜLI

17-aastane vene ärahüppaja olümpiaadil, kelle pärast N. Liidu meeskond ähvardas lahkuda kui teda välja ei anta, on saanud Kanadas asüülli, nagu teatavad immigratsioonivõimud. Nõukogude esindajad püüdsid kokkusaamisel Nemstanoviga teda mõjustada tagasi pööruma, kuid noormees jäi oma juurde. Olümpiameeskonnas oli ta vetehüppajana. Tal ei õnnestunud aga jõuda kaugemale kui kahekesanda kohani. Kohe pärast ärahüppamist organiseeriti Moskva poolt kiri Kanadä peaminister Trudeaule Nemstanovi vanaemalt Siberist, kes koputas peaministri südamele kui "heale inimesele", kes last kinni ei pea. . .

ALASTI MEES MÄNGUDE FINAALIS

Montreali olümpiamängude lõpplavastus oli suurejooneline ja värvirikas, seda eriti indiaanlaste massilise rakendamisega, kes lõpuks olümpiarõngastesse püstitasid oma vigvam-teigid. Väljaspool programmi äratas suurt tähelepanu üks mees, kes äkki kargas olümpiarõngaid moodustavate võimlejate-neidude huika tälesti alasti. Politseinikud kõrvaldasid mehe kiiresti, kes aga sel viisil läks "ajalukku".

USA PLANEERIB VASTUKAALU

USA, Austraalia ja Uus-Meremaa välis- ja kaitseministrid pidasid Canberras nõu ühenduses N. Liidu suurenenud poliitilise ja sõjalise aktiivsusega India ja Vaikse ookeani piirkondades.

Lähirääkimiste sihiks Austraalia pealinnas on leida vastuabinõusid ja strateegiat Nõukogude mõju laienemisele.

MOLDAAVIA KÕNE ALL

Rumeenia peaminister Ceasescu saabus ootamatult Moskvasse. Nagu kuuldub, on tai Kremlis nõupidamisi mh. Moldaavia-Bessaraabia küsimuses, millist Rumeenia peab omaks ja millised alade N. Liit annekteerimisega samaaegselt Belti riikide annekteerimisega. Moldaavia on praegu N. Liidu liiduvabariik. Ceasescu on avalikult nõudnud nende alade taasühendamist Rumeenlaga.

OLÜMPIAADID KREEKASSE

Kreeka peaminister Karamanlis tegi Rahvusvahelisele Olümpiakomiteele ettepaneku määrata edaspidised olümpiamängud kõik Kreekasse, kus oli nende mängude sünnipaik. See holaks kõkku kuluisid ja väldiks mängude kasutamist diktatuuride propagandaobjektina.

Spordipäevad Koitjärvel

Ajavahemikul 16—20 august korraldab skautlike noorte malev koostöös Eesti Noortetööga spordipäevad Koitjärvel.

Tegevuses on muuhulgas ette nähtud pallimängud, kergejõustik ja laskmine. Ühtuti on avatud diskoteek.

Laagri osavõtumaks on 125: Registreerimine laagri juhile Urmas Merelaidile, Dimvädersgatan 34, 417 37 Göteborg, tel. 031/54 82 81.

Laagri juht annab samal aadressil ja telefoninumbril ka ühtuti lähemat informatsiooni.

— — —

Nimetati professoriks

NEW YORK (VES) — New Yorgis Barnard College'is, mis teatavasti seotud ka Columbia ülikooliga, töötas assistant-professorina keeleteadlane dr. Maire Jaanus-Kurrik. Nüüd nimetati ta tälisprofessoriks. Ta hakkab eelseisvast semestrist loenguid pidama oma senises õppeasutuses kui ka Columbia ülikoolis.

Lapsehoidja

Eesti perekond Göteborgis otsib lapsehoidjat (barnflicka) 2-aastasele poisile. Hea tasu, lühikesed tööpäevad. Sooviavaldused esitada esmaspäeval 9. augustil telefonil

031/20 74 29

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Piilupart Kalle

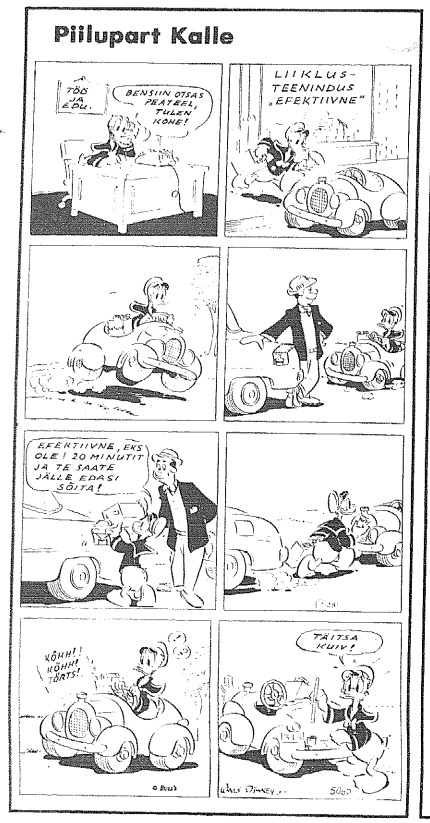

Fantoom

Televisiooniprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 7 AUGUSTI

TELEFISION 1

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
17.50 Montrealin olympialaiset. Sammandrag av OS i Montreal. Textat.
18.50 Meddelanden.
18.55 Helgmålsbön från Loka Brunn i Västmanland.
19.00 Aktuellt i veckan. Textat.
19.25 TV-nytt och väder.
19.30 Fablernas värld. Ett nytt hus åt Fröken Myra.
19.35 Alla vi barn i Bullerbyn. 6. Kalas hos moster Jenny. Textat.
20.00 Lördagskväll. Direktsänd underhållning från Skansen. Författarinnan Ingegerd Granlund pratar sommar, väljer favoritartister och musik hon tycker om.
Medv. Anna-Lisa Ericson, Cecile Ossbahr, Elisabet Söderström, Stockholms Vokalensemble. Allsångsledare: Stig Järrel. Programledare: Ulf Elfving.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Tennisspelarna — sommarföljetong av och med författaren Lars Gustafsson. Sjätte kapitlet: Nietzsche mot Wagner, Able mot Connors, elefanten mot åsnan, alla mot alla.
22.10—23.25 Vilda västern: Den svarta hingsten. En episod ur serien Mannen från Virginia. Domare Garths unge hästskötare Randy har i hemlighet tagit en häst till ranchen. Han lyckas inte tämja hästen och Charlie — en f d veterinär — känner mycket väl till orsaken.
Gäst i huvudrollen: Robert Culp. I övriga roller: Lee J. Cobb, Roberta Shore, Randy Boone, James Drury, Doug McClure.

TELEVISION 2

18.55 TV-nytt och väder.
19.00 Lördags. Om hur det är att vara allergiker och vad man kan göra för att hjälpa den som är allergisk.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Angivaren. SV. Amerikansk långfilm från 1935. Gyp Nolan, en förfallen f d irländsk frihetskämpe, säljer sin bäste vän till engelsmännen för 20 pund, som han genast gör av med på kvinnor och sprit. Sitt dåliga samvete blir han inte kvitt och redan samma natt utkräver revolutionärerna sin hämnd.
Regi: John Ford.
I rollerna: Victor McLaglen, Heather Angel, Preston Foster, Margot Grahame, Wallace Ford.
21.30 Showtime: Sergio Mendes et Brazil -77. En välkänd showdokumentär om och med den brasiliansk-amerikanska sång- och musikgruppen.
22.15 TV-nytt och väder.
22.20—22.45 Lördagsfarsen: Maude. Amerikansk komediserie. 8. Walters 50-årsdag.
Maude har tagit kontakt med Walters bäste vän och lekkamrat från pojkåren och bett honom komma till Walters 50-årsdag. Ingenting blir lättare för Walter genom det mötet, för han vill inte acceptera att åren går och att han nått 50.

TV Söndag

SONDAG 8 AUGUSTI

TELEVISION 1

19.25 TV-nytt och väder.
19.30 Tillbaka till vulkanön. År 1973 förstördes stora delar av den isländska ön Heimaey (Hemön) av ett våldsamt vulkanutbrott: människor fick lämna sina hem som till stor del begravdes under glödande lava. Nu har många återvänt till ön igen, återuppbyggnaden är i full gång och livet går vidare.
20.00 Tennisspelarna — sommarföljetong av och med författaren Lars Gustafsson. Slutkapitlet: Ett antal gudar nedstiger ur maskinen. Maskinen förblir.
20.45 Solen — tjeckisk kortfilm om solen som skapare och upprätthållare av liv. Repris från 23/6 1974.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Söndagskväll med Carl-Åke Söderberg.
21.45—22.25 Familje.cener. I går kväll hos Ewamay och Jens. Repris från 5/11 1975.

TELEVISION 2

17.30 OS i Montreal — sammandrag.
18.55 TV-nytt och väder.
19.00 Balettskorna — engelsk serie. Handlingen utspelas i trettiotalets London. När fröken Sylvia skaffar tre inackorderingar i sitt hus, börjar det hända saker för de föräldralösa flickorna Pauline, Petrova och Posy. Tredje delen.
Medv. Jane Slaughter, Sarah Prince, Elizabeth Morgan, Barbara Lott, Terence Skelton, Angela Thorne, Joanna David, Sheila Keith.
Repris från 29/1.
19.30 Rapport med väder.
20.00 På café Cumulus. Det glada 30-talet var ju ingalunda alltid glatt — men ibland var det det faktiskt. Detta har sånggruppen Cumulus, mycket populär i hemlandet Finland, tagit fasta på.
Pirjo och Matti Bergström samt Petri Hohental, som underhållare på ett musikkafé som det kunde ha varit på 30-talet. Divor, skökor, emigranter och andra träffar vi i en brokig, färgstark och vänlig artistparad.
20.25 Anslagstavlan.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Vem var Ulrike Meinhof? När Ulrike Meinhof hittades död i sin cell i det specialbyggda Stammheimfängelset i Stuttgart, hade hon länge varit en av de huvudanklagade i Baader-Meinhofrättegången. För 10 år sedan var hon en anseedd samhällsjournalist i Västtyskland. Vid den tiden avskydde hon alla former av våld. Vilka förändringar hade Ulrike Meinhof genomgått för att bli en av de huvudanklagade i en av decenniets mest uppseendeväckande terroristrättegångar?
Norddeutscher Rundfunk, NDR, har försökt att skildra Ulrike Meinhofs utveckling genom att återge en del av hennes tidiga TV-reportage, debatter, framträdanden och genom att låta kritiska och andra röster av dem som på nära håll följt hennes utveckling komma till tals.
21.40 Sommardeckaren: Mord på riktigt, kära syster! Ett avsnitt ur den amerikanska kriminalkomediserien Snoop Sisters.
Ernest Snoop är välkänd författarinna av bästsäljande detektivromaner. Hon är karsk, oförvägen och envis som en bulldog. System Gwendolyn hjälper henne som sekreterare, och har trots sin vimsiga läggning en klar insikt i mänskliga beteenden, särskilt de som leder till brottslighet.
I rollerna: Helen Hayes, Mildred Natwick, Charlie Callas, Jill Clayburgh, Paulette Goddard, Bill Dana, Ed Flanders, Kurt Kasznar m fl.
23.10—23.15 TV-nytt och väder.

TV Måndag

MÅNDAG 9 AUGUSTI

TELEVISION 1

9.00—9.25 Joe på rymmen. 9. Ombyita roller.
19.15 Meddelanden.
19.20 TV-nytt och väder.
19.25 Strejk SV.
För några år sedan strejkade 240 arbetare i den norska orten Sauda. Det gav upphov till en bok av Tor Obrestad. Boken har dramatiserats av Oddvar Bull Tuhus och Lasse Glomm. Filmen skildrar de diskussioner som förs mellan de som förordar strejken och de som är tveksamma. Den berättar också om motsättningarna mellan de strejkande grupperna, fackföreningen och företagsledningen.
En del av rollerna spelas av arbetarna i Sauda. En av huvudrollsinnehavarna, Kjell Pettersen, var arbetarnas talesman under strejken. Regi: Oddvar Bull Tuhus.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.10 Lofotenfiske — ett äventyr som snart är slut? Torskfisket vid Lofoten har gamla traditioner. Många har fått sitt levebröd genom fisket som också inspirerat diktare och konstnärer. Nu hotas denna traditionsrika näring av rovfiske. När torsken går till mellan januari och april samlas båtarna på de gamla fiskeplatserna.

TELEVISION 2

18.55 TV-nytt och väder.
19.00 Sesam. Godbitar ur det amerikanska barnprogrammet "Sesame Street".
19.30 Rapport med väder.
20.00 Gorilla. Adrian Deschryver, viltvårdare i Zaire, följde under fyra år en flock bergsgorillor för att vinna deras förtroende. När detta lyckats kunde han på mycket nära håll studera deras beteende. Filmen rekonstruerar Deschryvers försök att närma sig flocken samt följer honom när han vistas bland gorillorna. Sina kunskaper och erfarenheter använder han för att värna om djurens existens. Repris från 2.1
20.50 Modern femkamp. Polsk kortfilm om träning och tävling.
21.00 Resan till Wien. Västtysk långfilm från 1973.
Filmen är en allvarskomedi som skildrar den civila vardagen i Tredje riket inifrån. Handlingen utspelas i en liten österrikisk småstad under andra världskriget och i centrum står två frusar, vilkas män båda är ute i kriget.
22.40—22.45 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

TISDAG 10 AUGUSTI

TELEVISION 1

9.00 Rymmare och fasttagare. 3. Jakten.
9.30—10.05 Vi träffas i vallokalen. Ett antal situationer under valdagen. Ett program för valförrättare.
19.20 Meddelanden.
19.25 TV-nytt och väder.
19.30 Från Festspelen i Glyndebourne: Così fan tutte, akt 1.
Komisk opera i två akter av W.A. Mozart efter libretto av Lorenzo da Ponte.
Medv: Helena Döse, Sylvia Lindenstrand, Anson Austin, Thomas Allen, Daniele Perriers, Frantz Petri. Londons filharmoniska ork. Dir: John Pritchard.
Systrarna Fiordiligi och Dorabella uppvaktas av de unga officerarna Ferrando och Guglielmo. Pojkarna skryter för den livserfarne Don Alfonso om flickornas trohet. Flickorna skulle aldrig, aldrig kunna bli kära i någon annan. "Skall vi slå vad?", säger Don Alfonso.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.45 Från Festspelen i Glyndebourne: Così fan tutte, akt 2.

TELEVISION 2

18.55 TV-nytt och väder.
19.00 Sesam. Godbitar ur det amerikanska barnprogrammet "Sesame Street".
19.20 Rapport med väder.
20.00 Hem till byn av Bengt Bratt. Tionde avsnittet.
Algjakten är en av de stora händelserna i byn varje höst och Evert Persson kommer från Göteborg för att ingå i jaktlaget. Jakten blir ovanligt dramatisk och Mattias råkar i gräl med sin far. Regi: Jackie Söderman.
Medv: Evert Persson — Rune Ottoson, Johnny — Olof Hudden, Eva Persson — Katarina Söderberg, Arbetsförmedlingstjänsteman — Ronny Magnusson, Britt — Ulla Wennborg, Lisa Persson — Gun Jönsson, Anders Persson — Jonas Hellborg, Jan Persson — Jan Molin, Kristina Persson — Pia Hermansson, Lotta Mohlin — Elisabet Svenson, Björn Mohlin — Haakon Svenson, Willy Strid — Carl-Ivar Nilsson m fl.
Repris från 17.10 1973.
21.00 Dokument utifrån. Internationella reportage.
21.30 Sommarkväll. Värd: Jörn Donner.
22.15—22.20 TV-nytt och väder.

— Hemma stiger han aldrig upp före tio. . .

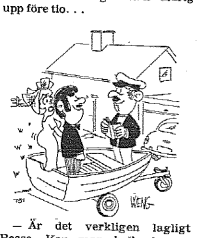

— Är det verkligen lagligt Bosse. Kan man kalla honom kapten?

— Hör du Anna, jag tror baske mej att sjön har torkat bort!

— Om hunden bara håller sej i rörelse hela tiden, händer det inte nåt. . .

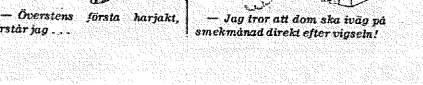

— Överstens första harjakt, förstår jag . . .

— Jag tror att dom ska ivägg på smekmånad direkt efter vigseln!